యున్నదని యాబిమ్మప్రకరణమున సవిస్తరముగఁ జెప్పంబడి యున్నా ననియు వ్రాసిన వ్రాఁత కిదియే విషయంబై యున్నది. ఆ గ్రంథము లలో వ్రాయఁబడినహేతువు లెవ్వియో వానిలోఁ గలవిరోధము లెవ్వియో అయ్యవి హేత్వాభాసంబు లెటులో మఱి యెచ్చటను వ్రాయనందున గ్రంథసందర్భమును బట్టి చూడ నీ (2) గుర్తుగల గ్రంథమే పై విషయమునకు హేతుగ్రంథ మని వీరభద్రరావుగారి యభిప్రాయముగాఁ దేటపడక పోదు గదా!

ఇట్లు చూడఁగా నీ (2) గుర్తు గలగ్రంథములో నుదాహరింపఁ బడిన చెవిరెడ్డి చరిత్రములు, బేతిరెడ్డియే బేతాళనాయఁ డనుటయును, వానిలోఁ గల విరోధములు, బేతిరెడ్డి బేతాళనాయఁడు కాఁడు చెవిరెడ్డి గాథ విశ్వాసపాత్రంబు గాదు బేతిరెడ్డి మూలపురుషుఁడు కాఁడు అను మూఁడువిషయములకును హేతువు లని వీరభద్రరావుగారి యభిప్రాయ మేర్పడుచున్నది. ఈ హేతుహేతుమద్భావ కల్పనం బెట్టిదైన నిది వారు సంకల్పించినవిషయములను సాధింపఁ గలుగునా లేదా యను సంశయము విమర్శించి చూడవలసి యున్నది.

ఈ 184 వ పేజి మొదటినుండి వెలుగోటివారి వంశచరిత్రములోనున్న దున్నట్లు చెవిరెడ్డిచరిత్రము వ్రాసి యనంతర మిట్టులు వ్రాసియున్నారు.—

“ఇది వేంకటగిరి రాజుల వంశచరిత్రమును వ్రాసిన గ్రంథకర్తలయొక్క నవీనకల్పన మని ఘంటాపథముగఁ జెప్ప వచ్చును. ఇది వెలుఁగు బద్మనాయకచరిత్రమునందును వెలుగోటివారి వంశావళియందును వ్రాయఁబడిన గాథలకుఁ బ్రత్యక్ష విరుద్ధముగ నున్నది. ఆ గ్రంథములలోని యసందర్భములను జూచి వీ రిట్టి నవీనకల్పనమునకు [illegible] రైరి ” అని.

ఇందు నూతనముగఁ గల్పించుటయు నది పూర్వగ్రంథములకుఁ బ్రత్యక్షవిరుద్ధం బగుటయు నను రెండుతప్పులు పై వారిచేం దగపడుచుఁ బడినవి. వీనిలో బేతిరెడ్డి పైసంస్థానాధిపతులకు మూలపురుషుఁ డైన బేతాళనాయఁడు కాఁ డనుట కెద్ది హేతు వగును? నవీనకల్పనమా? పూర్వగ్రంథ విరోధమా? రెండునా? రెండునన్నచో నవి బేతిరెడ్డి బేతాళనాయఁడు కాఁ డనుట కెటులుసాధింపఁగలుగును? ఆకథాకల్పనమునకు బేతిరెడ్డి మూలపురుషుఁడు కాఁ డనుటకు నేలాటిసంబంధములేదు గదా! ఇది గాక వీరు బేతిరెడ్డి వేఱు చెవిరెడ్డి వేఱు అనునిశ్చయముకలవారు. అట్లగునపుడు చెవిరెడ్డిగాథలలోఁ బై వారు కల్పించిన కల్పనమునకు బేతిరెడ్డి బేతాళనాయఁడు కాఁ డని వీరనుటకు నెంతమాత్రము సంబంధము గాన రాదు.

ఒకవేళఁ, బై గ్రంథకర్తలు పూర్వగ్రంథములకుఁ బ్రత్యక్ష విరుద్ధముగఁ గల్పించినారు కాఁబట్టి తన్మూలమునఁ జెవిరెడ్డిగాథ విశ్వాసపాత్రంబు గా దని చెప్పవచ్చును గదా! ఆ యంశమున కిది హేతు వగు నని వారి తాత్పర్య మనుకొందమన్న, నదియు ఘటిల్లునట్లు లేదు. పూర్వగ్రంథకారలేఖనమునకు విరుద్ధముగఁ బై గ్రంథకర్తలు నవీన కల్పనంబు చేసి యున్నచో వారు కల్పించిన చరిత్రము విశ్వాస పాత్రము గాక పోయినను గాక పోవచ్చును గాని, చెవిరెడ్డి గాథయే విశ్వాసపాత్రం బెటులు గాక పోవచ్చును? అప్రగల్భుం డగునొక కవి తప్పులకుప్పగా నొకచరిత్రము వ్రాసినచోఁ దన్మూలమున నాతండు వ్రాసినగ్రంథమే విశ్వాసపాత్రంబుగాక పోవును గాని తత్ప్రతిపాద్యులగు ప్రతాపరుద్రకృష్ణరాయాదుల చరిత్రములే విశ్వాసపాత్రములు గాక పోవుఁ గద! కాఁబట్టి వెలుగోటివారి వంశచరిత్రకారులు పూర్వగ్రంథవిషయములకుఁ బ్రత్యక్షవిరుద్ధముగ వ్రాయుట చెవిరెడ్డిగాథ విశ్వాసపాత్రంబు గాదని తెలుపుటకు వారిచే నిది విశ్వాసకారణము గాదు.

ఇంక "ఆగ్రంథములలోని యసందర్భము లైన గాథలను జూచి వీరిట్టి నవీనకల్పనములకు వెనుదీయ రైరి" అని వ్రాయుటచే నీ నవీన గ్రంథముననే గాక ప్రాచీనగ్రంథములందును జెవిరెడ్డిగాథ వేర్వేఱు విధముగఁ వ్రాయఁబడిన దని తేటపడుచున్నది. అట్లు గ్రంథములలో వేర్వేఱువిధముగ నుండినందున నేది ప్రమాణమో యేది యప్రమాణమో నిశ్చయింపవలను లేక, వినిగమనావిరహమునఁ జెవిరెడ్డిగాథయె విశ్వాసపాత్రంబు గా దని తేటపడకపోదుగదా! యనినచో, ఇచ్చట వీరభద్రరావుగారికి ముఖ్యోద్దేశ్యం బెద్దియో తెలియఁ దగియున్నది. చెవిరెడ్డి పైసంస్థానాధిపతులకు మూలపురుషుఁ డగు బేతాళనాయఁడు కాఁ డని యుపక్రమించి యుపసంహారమున "చెవిరెడ్డి వేంకటగిరి...సంస్థానాధిపతులకు మూలపురుషుం డనుసిద్ధాంతము నిలువఁజాలదు" అని వ్రాయుటచే చెవిరెడ్డి బేతాళనాయఁడు కాఁ డనియుఁ బై సంస్థానాధిపతులకు మూలపురుషుఁడు కాఁ డనియు నిరూపించుటయే వీరి ముఖ్యోద్దేశ్యమని యేర్పడుచున్నది. ఇట్లగునపుడు చెవిరెడ్డిగాథ విశ్వాసపాత్రము గాదని ఫలితార్థము వ్రాయుట యేమిపని? దానివలనఁ బ్రతిజ్ఞాతాంశము స్థిరపడునా?

ఇదిగాక, గ్రంథకర్తలు వారివారికి దొరికినట్టియుఁ దోఁచినట్టియు విశేషములను బురస్కరించుకొని చరిత్రములను వ్రాయుట లోకప్రసిద్ధంబై యున్నది. అయ్యవి యగ్రాహ్యంబు లగుచో వీరభద్రరావుగారు కృష్ణదేవరాయఁడు దాసీపుత్రుఁ డను విషయమునందును గాకతివారికులవిషయమునందును రుద్రదేవి తండ్రివిషయమునందును వ్రాసిన విషయము పూర్వగ్రంథములకుఁ బ్రత్యక్షవిరుద్ధముగా నున్నదని యుపేక్షింప వలసి వచ్చును! కాఁబట్టి పూర్వులు వ్రాసినచరిత్రములకు భేదముగ నుండుటమాత్రము తప్పు గాదు. పై వానికన్న విశేష

ములు మాఱుపుటయేగదా నూతనగ్రంథముల నారంభించుట. కానిచో వెనుకటిగ్రంథములవలననె గతార్థ మగుచుండ నవీనులయారంభములు విఫలంబు లగును. కాన, వెలుగోటివారివంశచరిత్రకారులు పూర్వగ్రంథములకుఁ బ్రత్యక్షవిరుద్ధముగ వ్రాసినా రని దూఱుట తగదు దూఱినను "భక్షితేపి లశునే న శాంతో వ్యాధిః" అను న్యాయమున స్వేష్టసిద్ధి యైనం గాఁబోదు.

మఱియు వీరభద్రరావుగారు తమకృష్ణదేవరాయలచరిత్రము యొక్క మూఁడవప్రకరణమున 119 పేజీలో, "అయినను దోషవంతము లగు గ్రంథములు వ్రాయఁ బూనుటకన్న మిన్నకుండుట యుత్తమం బని యూరకుండ వచ్చునా? ఊరకుండ రా దని నేను దృఢముగాఁ జెప్పెదను. మన గ్రంథములలోని దోషములు తునతరువాతివారు సంస్కరింప వచ్చును. అట్టి యుద్దేశ్యముతోనె బ్రహ్మశ్రీ గురుజాడ శ్రీరామమూర్తిపంతులుగారు, రాయబహద్దరు కందుకూరి వీరేశలింగంపంతులుగారు కవులచరిత్రములను బ్రకటించినారు" అని వ్రాసియున్నారు. ఇందువలన గ్రంథకర్తల యుద్దేశ్యము వీరిచేఁ జక్కఁగఁ దేటపఱుపఁబడినది. ఇట్టి యభిప్రాయముననె కాఁబోలు పద్మనాయకచరిత్రాది పూర్వగ్రంథములయందుఁ దమకు దొరకినట్టియుఁ దోఁచినట్టియు విశేషములను బురస్కరించుకొని ఇప్పటివారికిఁ గొందఱికి దోషవంతములుగాఁ జూపట్టెడువిషయములను వ్రాసి యుండవలయు. వీని నన్నింటిని గమనించియే కొన్నిచోటుల నీవెలుగోటివారివంశచరిత్రకారులు పూర్వగ్రంథములను సంస్కరించి కొన్నివిశేషములు వ్రాసినారు. ఈయంశము వీరభద్రరావుగారే చక్కఁగఁ గనిపెట్టి యున్నారు. ఎట్లన, ఆఱవప్రకరణముయొక్క 182 వ పేజీలో, "సోమదేవరాజీయమునందును, పద్మనాయకచరిత్రమునందును, వేంకటగిరివారి వంశావళియందును రావువంశీయచరిత్రమునందును వానినెల్లఁ

పరిశీలించి సంస్కరణము గావించి నవీనముగ వ్రాయఁబడిన వెలుగోటి వారి వంశచరిత్రమునందును " అని వ్రాయుటచేతను, ఆపేజీలోని ఫుట్నోటులోఁ బై గ్రంథములనామములు పేర్కొని “ మొదలగు గ్రంథములలోఁ దమవంశమును గూర్చి యసందర్భము లయినవిషయములు గల వని యూహించి .... వ్రాయించినది ” అని వ్రాయుటచేతను, ఈ 186 పేజీలో “ వానిలో నసందర్భములను జూచి " అని వ్రాయుటచేతను స్పష్టముగఁ దేటపఱచి యున్నారు. ఇంతదూరము తెలిసి (వెలుగోటివారివంశచరిత్రకారులు పూర్వ గ్రంథములకు విరుద్ధముగ వ్రాయుటకుఁ గారణము గనిపెట్టి) వ్రాసిన వీరభద్రరావుగారు, “ ఇదివఱకు పద్మనాయకచరిత్రమునందు వెలుగోటివారివంశావళియందు రావువంశీయచరిత్రమునందు వ్రాయఁబడినగాథలకుఁ బ్రత్యక్షవిరుద్ధముగ నున్న దని వ్రాయవచ్చునా? “ వానిలో నసందర్భములను జూచి " అను స్వకీయలేఖనముచే నిది విరోధించు నని యేల భావింప రైరో వింతగా నున్నది. ప్రాచీన గ్రంథములలో నసందర్భము లున్న వనియు, వెలుగోటివారివంశచరిత్రకారులు వానిని సంస్కరించి నూతనముగ వ్రాసినా రనియుఁ, దాము వ్రాసిన వ్రాఁతచేతనే ప్రాచీనగ్రంథస్థ విషయము లగ్రాహ్యంబు లనియు, నవీన గ్రంథస్థవిషయములు గ్రాహ్యంబు లనియుఁ దేటపడుటంజేసి “ ఇదివఱకు...వ్రాయఁబడినగాథలకుఁ బ్రత్యక్షవిరుద్ధముగ నున్న " దని దీనియం దగ్రాహ్యత దోఁచునట్లు వ్రాయుట తమయొక్క లేఖనముచేతనే విరోధించును గదా!

ఇది గాక, పూర్వగ్రంథములలో వ్రాయఁబడినవిషయము లసందర్భములుగా నుండినట్లు వ్రాయుటవలన నవి యప్రమాణము లనియు నందువలన నవీనగ్రంథములోని విషయములు ప్రమాణవంతము లనియు

నేర్పడుచున్నది గాన వానికిఁ బరస్పరమును దేశస్థితిమిరంబులకుఁ బోలెఁ ప్రత్యక్షవిరోధంబు సహజగుణముగా నుండ దానిని దోషముగా నెన్నుట యుచితంబు గాదు.

ఒకవేళ లోకమున నూతనముగ గ్రంథములు వ్రాయువారు ప్రాచీనగ్రంథస్థ విషయములకు విరుద్ధముగ వ్రాయవలసినపుడు ప్రామాణిక గ్రంథములనో, శాసనములనో అవలంబముగఁ జేసికొని వ్రాయుచున్నారు. అట్లీ వెలుగోటివారి వంశచరిత్రకారు లేప్రమాణముల నవలంబించియు వ్రాసినవారు కారు అని యాశంకింతు రేమో ?

దీనికి మొదటిసమాధానము.—వీరభద్రరావుగా రేప్రమాణములను బట్టి పూర్వగ్రంథము లసందర్భములుగ నున్నట్లును నీనవీనగ్రంథము తత్సంస్కరణ పురస్సరముగ వ్రాయఁబడినట్లును నుడివిరో అవియే ప్రమాణములుగా గ్రహించునది యని.

రెండవది.—నూతనముగ లభించిన బేతాళచరిత్ర మనుద్విపద కావ్యములో వ్రాయఁబడిన యనేకవిషయములను బద్మనాయకచరిత్రాదులలోను వారివారి వంశచరిత్రములలోను గల కొన్నివిషయములను బురస్కరించుకొని పై చరిత్రకారు లట్లు వ్రాసియున్నారు కాఁబట్టి యీయాక్షేపమున కవకాశము లేదు అని. ఈ విషయము వెలుగోటివారివంశచరిత్రముయొక్క యుపోద్ఘాతము 4 వ పేజిని బేట పడఁగలదు. ఇట్లు మొదటిహేతువు ముగిసినది.

రెండవహేతు విటు లున్నది.—"హేమాద్రిరెడ్డి ధనమును దాఁచి పెట్టి శాసనమును వ్రాయించె నని వీరు కల్పించినారు......హేమాద్రిరెడ్డిప్రశంస లేవ రెత్తలేదు...పద్మనాయకచరిత్రములో మూలపురుషుఁ డాదిజగన్నాథరా వని చెప్పి యుండఁగా హేమాద్రిరెడ్డి యని మార్చు గ్రంథమునఁ జేర్చియున్నారు...పోలిరెడ్డి ఆదిజగన్నాథరావు నాఁడు

ములు గాని, హేమాద్రిరెడ్డి నామము గాని రేచర్లనామిరెడ్డి యొక్కసాని శాసనములలోఁ గానరావు" అని.

ఇదియు వెలుగోటివారివంశచరిత్రముయొక్క యుపోద్ఘాతపు నాల్గవపేజీపరిశీలనమువలననే దత్తజలాంజలి గాక మానదు.

ఇంతమాత్రమే కాక వీరభద్రరావుగారీ యాంధ్రచరిత్రగ్రంథోపోద్ఘాతమున "వెలుగోటివారివంశచరిత్రము నామూలాగ్రముగాఁ బఠించితిని" అని వ్రాయుట చరిత్రకారులాయాగ్రంథములను జదివి వ్రాయు సంప్రదాయములను జూచి వ్రాసినవ్రాఁతయే కాని పై గ్రంథమును నిజముగాఁ బఠించి వ్రాసినవ్రాఁత గాదని యేర్పడుచున్నది. వెలుగోటివారి వంశచరిత్రముయొక్క యుపోద్ఘాతపు నాల్గవపేజీలో "పిల్లలమఱ్ఱిలో శివార్చకుం డగు రామలింగము నొద్దనుండిన బేతాళచరిత్ర మను గ్రంథములో నీ బేతాళనాయని ప్రపితామహుఁ డగు ముంజరాజునకుఁ బూర్వము హేమాద్రిరెడ్డి విక్రమరెడ్డి వీరభద్రారెడ్డి మహీపతిరెడ్డి ముక్కంటిరెడ్డి రామలింగారెడ్డి యని యాఱుగురుపురుషులు వ్రాయఁబడి యున్నారు" అని వ్రాసి యాగ్రంథకర్తలచ్చుటచ్చుటఁ దచ్చరిత్రములోని హేమాద్రిరెడ్డివృత్తాంతముల నుపయోగించి యున్నారు గద! ఆట్లా చరిత్రముయొక్క నాల్గవపేజీలోనే యింతవ్యక్తముగ వ్రాయఁబడిన హేమాద్రిరెడ్డి పేరే చూడని యీవీరభద్రరావుగా రాగ్రంథము "నామూలాగ్రముగాఁ బఠించితిని" అని వ్రాయుట పైవితముననే కాని నిజముగ దానిం జదివి కాదని యేర్పడుటయే కాక గ్రంథమును జూడక గ్రంథకర్తలను దూఱుట దుస్సాహసం బని మఱియొకటి యేర్పడుచున్నది.

దీనిస్థితి యిట్టు లుండఁగను పూర్వగ్రంథములలో లేనట్టి హేమాద్రిరెడ్డి నామమును నూత్నగ్రంథకారులు వ్రాయుట, బేతిరెడ్డికిఁ జెవిరెడ్డినామము లే దనుటకుఁ గాని బేతిరెడ్డి మూలపురుషుఁడు కాఁడను

టకుఁ గాని, జెవిరెడ్డిగాథ విశ్వాసపాత్రంబు గా దనుటకుఁ గాని కారణము గాఁ జాలదు. అట్లు కానపుడు

శ్లో॥ అనిర్లోడితకార్యస్య వాగ్జాలం వాగ్మినో వృథా।

అను న్యాయమున నీవాగ్జాలంబంతయు నిరర్థకంబ. ఇట్లు ప్రతిహేతువు నందును విద్వాంసులు పరిశీలింపఁ బ్రార్థింపఁబడుచున్నారు.

ఇఁకఁ దృతీయహేతువు విమర్శింపఁబడుచున్నది. అది క్రింది విధముగ నున్నది.—"జేతిరెడ్డి బీదవాఁడై యోరుగంటిలో వీరభటుఁడై కొన్ని దినములు గడిపె నని పూర్వపుగాథలలోను వేంకటగిరివారి వంశావళిలో నింకొకరీతిగాను రావువంశీయచరితములో మఱియొకరీతిగాను... రేచనితోఁ జెవిరెడ్డి చెప్పినట్లు భేదముగా నున్నది" అని.

ఇదంతయు వెనుక వ్రాసినగ్రంథము వలననే నిరస్తం బగుచున్నది. వాస్తవస్థితిలోఁ బూర్వగాథైకశరణంబు లగుచరిత్రగ్రంథములలోఁ బరస్పరవిరోధము లుండుట దప్పుగా నెన్నఁ దగదు. ఎందుకనిన, వారివారి కుపలబ్ధంబు లైన వృత్తాంతములను బురస్కరించుకొని వారు వారట్లు వ్రాసి యుందురు కాని వేఱు గాదు. యోగజ్ఞానసంపన్ను లైన మహర్షులు వ్రాసిన రామాది చరితములయందే యెన్నెన్నో భేదములను జూచుచున్నారము. ఇటు లుండ నిప్పటివారు పూర్వులగాథలలో నిజము కనులఁ జూచినవారు గాని యోగజ్ఞానసంపన్నులు గాని లేరు కాఁబట్టి దేశకాలముల విప్రకర్షమువలనను భ్రమప్రమాదాదిదోషములవలనను బరంపరగా గాథలు బహుశాఖ లై యుండక తీరవు. వాని ననుసరించిన యిప్పటిచరిత్రములు భిన్నభిన్నప్రకారము లై యుండు ననుట చెప్పఁబని లేదు. ఎటులైన నిది వారభిలషించిన పైమూఁడు విషయములకు హేతువు గాఁజాలదు. కాన నీలేఖనము వారియుద్దేశ్యమును నిర్వహింపక నిష్ఫలం బగుచున్న దని తెలియునది.

ఇఁక నాల్గవ హేతువు విమర్శింపఁబడును. తద్విధంబు క్రిందిరీతిగఁ జూపబడు — "రేచఁడు మూఁడువరములు గోరినట్లు పద్మనాయకచరిత్రమునందును నాల్గువరము లిచ్చినట్లు వేంకటగిరివారివంశావళియందును జెప్పి యుండఁగా వెలుగోటివారివంశచరిత్ర మను నీనూతనగ్రంథమున నొక్కవరమే పేర్కొనఁబడినది." అని.

వీరు పలుమాఱుఁ బ్రసక్తమైనవిషయమును వదలి యప్రసక్తమైనవిషయములకుఁ బరువిడుట యనుచితంబుగా నున్నది. చెవిరెడ్డి బేతాళనాయఁడు కాఁడనియు మూలపురుషుఁడు కాఁడనియుఁ జెవిరెడ్డిగాథ విశ్వాసపాత్రము గాదనియు నిర్వహించుట గదా యిపుడు ప్రసక్తము. దానికి నూతనగ్రంథకారులు ప్రాచీనగ్రంథవిరోధముగా వ్రాసినా రని కనఁబఱచుట యేమి నిర్వాహకము కాఁగలదు. స్వపక్షము నిర్వహింపకయే పరపక్షనిరాకరణము తగ దని యేల తలంప రైరో వింతగా నున్నది.

ఒకవేళ నూతనగ్రంథకారులం దూఱుటయే వీరిపరమోద్దేశ్యమనుకొన్న నది యాశామోదకభక్షణంబే కాని నిర్వహించునది కాదు. ఎందు కనిన, పూర్వగ్రంథముల విరోధము మూలమునఁ గదా నూత్నగ్రంథములను దద్గ్రంథకర్తలను దూఱుచున్నారు. ఆవిరోధము నిరూపింపఁ జాల రనియు నెట్లో పొసఁగింత మన్న నది స్వప్రతిజ్ఞాతములను నిర్వహింపదనియు వెనుకఁ బలుభంగుల వ్రాయఁబడుటయే కాక ముందును వ్రాయఁబడును గద. ఇది గాక, "తాతస్య కూపోఽయ మితి బ్రువాణాః క్షారం జలం కేపురుషాః పిబంతి" అనున్యాయమునుబట్టి ప్రాచీనులు వ్రాసినా రన్నమాత్రమునఁ జరిత్రములు విశ్వసింపఁబడవు. శాసనాదిప్రమాణంబులు దొరకక యెట్లో వ్రాసినప్రాచీనగ్రంథముల నాదరింపవలయు నని నియమ ముంచుకొన్నచో నవీనగ్రం

థములకుఁ బ్రసక్తియే లేకపోవును. సత్యము మఱుఁగుపడును. కాఁబట్టి యట్లంగీకరింప వలనుపడదు..

మఱి యే మనిన, శాసనాదిప్రమాణములు లభించినపుడు వానిమూలమునఁ బ్రాచీనలేఖనముల నుపేక్షింపవచ్చును. ఇట్లు తలంచియె పైగ్రంథకారులు సప్రమాణముగ నొకవరమునే స్థాపించి యున్నారు. ఈవరముల విషయములోఁ బైనూతనగ్రంథకారులే కాక శ్రీయుత అక్కిరాజు ఉమాకాంతముగారు కూడఁ బల్నాటివీరచరిత్రోపోద్ఘాతమునఁ గ్రిందివిధముగ వ్రాసియున్నారు.—“ వాని (రేచని) యభీష్టప్రకారము చెవిరెడ్డి తనగోత్రనామము రేచర్లగామార్చె ననియుఁ దచ్చరిత్రమునందు వ్రాయఁబడి యున్నది. బేతిరెడ్డి కాకతీయగణపతికాలములో నున్నవాఁడైన ట్లాసంస్థానాధిపతులచరిత్రమువలనఁ దెలియఁగలదు. గణపతిదేవుఁడు 13 వ శతాబ్దమున నుండినవాఁడు కనుక వేంకటగిరిసంస్థానాధిపతులు 13 వ శతాబ్దమునుండియే రేచర్లగోత్రమువారై రని దీనిచేఁ దేలును. వెలమయు రేచర్లగోత్రమువాఁడు నైన బ్రహ్మనాయఁడు 13 వ శతాబ్దమునకుఁ బూర్వమందే యుండుటచేతఁ బైఁ జెప్పఁబడినబేతిరెడ్డికథయొక్క యాథార్థ్యమును సంశయింపవలసియున్నది. వెలుగోటివారు బ్రహ్మనాయనివంశమువారై అయి యుందురు. వీరిగోత్రమునకు రేచర్లనామము బేతిరెడ్డినుండి గాక అంతకుఁ బూర్వమునుండి వచ్చుచున్న దని నమ్మవలయును. రేచర్ల యనుగ్రామమువలన గోత్రమున కాపేరు వచ్చి యుండును ” అని.

కాఁబట్టి ప్రమాణమునకును యుక్తికిని విరుద్ధములైన ప్రాచీనగ్రంథలిఖితవిషయములను త్యజించుట తప్పు గాదు. అది పూర్వగ్రంథవిరుద్ధంబుగా నెన్నఁ దగినదియుఁ గాదు.

అయిదవహేతు విటు లున్నది.—“ ఇదియునుం గాక గణపతిదేవుఁడు చెవిరెడ్డిని సన్మానించినతరువాత

క. నాఁడాదిగ సుకవీంద్రులు
వేడుక బేతాళుఁ డనుచు వేమఱు దిసలన్
బోఁడిమి నుతింప విమతుల
కోడక యవ్విభుఁడు ధాత్రి నొగిఁ జెలువొందెన్.

అని చెప్పఁబడియుండఁగా, నూతనగ్రంథమున గణపతిదేవుఁడు బేతాళనాయఁడని పౌరుషనామ మిచ్చె నని చెప్పఁబడినది. ఇట్లీగ్రంథము లందుఁ బరస్పరవిరుద్ధము లైన విషయము లనేకములు గలవు" అని.

ఇది యేమో కాని మీరు మాటిమాటికి స్వప్రతిజ్ఞాతాంశమును బాడుపఱచి పరదూషణమునకే పాటుపడుచున్నారు. ఇందువలన నేను విధిలేక వ్రాసినవిషయమునె వ్రాయవలసి వచ్చుచున్నది. నూతనగ్రంథమునఁ బూర్వగ్రంథవిరోధము లున్న యెడల నాగ్రంథ మగ్రాహ్యం బని యేర్పడిన నేర్పడ వచ్చును గాని బేతిరెడ్డికిఁ జెవిరెడ్డియనుపేరు లేదనియు నారెడ్డి మూలపురుషుఁడు కాఁడనియుఁ జెవిరెడ్డిగాథ విశ్వాసపాత్రంబు గా దనియు నెటు లేర్పడఁ గలదు?

ఇదిగాక, మీరు వ్రాసిన "నాఁడాదిగ సుకవీంద్రులు" అను పద్యము పద్మనాయకచరిత్రములోను, వేంకటగిరివారివంశావళీపద్యకావ్యములోను, రావువంశీయచరిత్రములోను గానవచ్చుచున్నది గాన మీనిలో నొకదానిం జూచి వ్రాసియుందు రని చెప్పక తప్పదు. ఇట్లగు నపుడు దీనిపూర్వోత్తరసందర్భములు మీరు చూచినవారు కా రని చెప్పవలసియున్నది. ఎందుకనిన, దీనికిఁ బూర్వమందు.—

ఉ. దేశము లిచ్చి వేడుక నుతింప సభాసదు లెల్ల మెచ్చఁగా
వాసిగఁ బే రొసంగి కులవర్ధనుఁ డీ ఘనుఁ డంచుఁ బల్మఱున్
గౌళకరాళలాటకుటకన్నడకొంకణసింధుమాగధా
ధీశులలోనఁ బెంపు గను ధీరత నీ వని మించి పంచినన్.

అనుపద్యమున్ను, దీనికిఁ బరమందు

సీ. నాగభైరవున కా♦నందంబు దళుకొత్త
నరబలి గావించి ♦ సిరి వహించెఁ
బరఁగ బంచమునకు ♦ వర మిచ్చి కేచర్ల
గోత్రుఁడై కీర్తి చే♦కొని మెలంగెఁ
బిల్లలమఱ్ఱిపైఁ ♦ బిడుగు పడ్డఁ గడంగి
గదఁ బూని యుద్ధతిఁ ♦ గదిసి వ్రేసె
బేతాళుఁ డరుదెంచి ♦ భీకరస్థితి నిల్వ
వెఱవక మాటాడి ♦ వరము లందెఁ
గాకతీశ్వరుఁ డెలమిఁ బ్ర♦కాశముగను
ధరణిఁ బిల్లలమఱ్ఱిబే♦తాళుఁ డనుచుఁ
బిలువ ధాత్రీశు లెఱుఁగఁగఁ ♦ బేరు గాంచె
నతనివిమలప్రభావ మెం♦తని నుతింతు.

అను పద్యమును, పై గ్రంథములలో వ్రాయఁబడినది. వీనిలో.— « వాసిగఁ బేరొసంగి కుల♦వర్ధనుఁ డీఘనుఁ డంచు » అనియు « కాకతీశ్వరుఁ డెలమిఁ బ్ర♦కాశముగను, ధరణి బిల్లలమఱ్ఱి బే♦తాళుఁడనుచుఁ, బిలువధాత్రీశు లెఱుగఁగఁ♦బేరుగాంచె » అనియుఁ జెప్పుటవలనఁ జెవిరెడ్డికిఁ గాకతీశ్వరుండు పిల్లలమఱ్ఱి బేతాళుఁ డనుబిరుదనామము నొసంగెనని యేర్పడుచున్నది. దీనింబట్టి యేతత్పద్యద్వయమధ్యమున నున్న «నాఁడాదిగ" అను దానికి గణపతిదేవుఁడు సమ్మానించి పిల్లలమఱ్ఱిబేతాళుఁ డని పేరొసంగిననాఁటినుండి యని యర్థము కాఁ దగియున్నదనుట తెల్లము. « వాసిగఁ బేరొసంగి...పంచినఁ. నాఁడాదిగ " అను గ్రంథసందర్భమును జూచిన నట్టివానికైన నీయర్థము కాకపోదు కదా!

ఇట్లుండఁగా రావుగారు « గణపతిదేవుఁడు చెవిరెడ్డిని సమ్మానించినతరువాత, నాఁడాదిగ.............చెలువొందెఁ. అని చెప్పఁ

బడియుండఁగా నూతనగ్రంథమునందు బేతాళనాయఁ డని గణపతిదేవుఁడు పౌరుషనామ మొసంగె నని చెప్పఁబడి యున్నది. ” అని వ్రాయుట, యేతత్పూర్వోత్తరపద్యార్థసందర్భములు చూడనిదోష మని దేట పడుచున్నది. కవులు బేతాళుఁ డనుచు నుతించుటకు గణపతిసమ్మానము హేతువు కావలయుఁ గదా! అయ్యది నామప్రదానగర్భంబు గానిచో నేలాటిసంబంధము లేక హేతువు గాకపోవు ననుట వ్రాయఁ బనిలేదు. ఇంత సువ్యక్తముగా నవ్యవహితపూర్వోత్తరపద్యములు గణపతిదేవుఁడు చెవిరెడ్డికిఁ బిల్లలమఱ్ఱి బేతాళనాయఁ డని పౌరుషనామ మిచ్చె నని చాటుచుండినను దానిం గనక యీ రీతిగ విరోధోద్భావనము సేయుట యెట్టిదో వారే యాలోచింప వచ్చును.

ఒకవేళ «గణపతిదేవుఁడు బేతాళుఁ» డనియే పేరొసంగి యుండఁగా బేతాళనాయఁ డని పౌరుషనామ మిచ్చినట్లు వ్రాయుట విరుద్ధము గదా! అని యందురేమో. వాస్తవస్థితిలో గణపతిదేవుఁడు పిల్లలమఱ్ఱి బేతాళుఁడనియె నామ మొసంగినందునఁ బిల్లలమఱ్ఱిశబ్దమును వదలి ప్రయోగింపఁబడునట్టి బేతాళనాయుఁడు బేతినాయుఁడు బేతాళరెడ్డి బేతిరెడ్డి అని మొదలుగాఁ గల వన్నియు నట్టి వనియే (గణపతిదేవదత్త పౌరుషనామవిరుద్ధము లనియె) నుడువవచ్చును. అయినను, కవులు గ్రంథములలో నిమిడ్చునపుడు సందర్భానుసారముగఁ బిల్లలమఱ్ఱిశబ్దము లేకయు, నాయక రెడ్డిశబ్దములను జేర్చియుఁ బ్రయోగించుచున్నందునను లోకమునఁ దదనుసారముగ వ్యవహరించుటవలనను వి వన్నియు బేతాళపదమునుబట్టి యించుక న్యూనాధికాక్షరములతో నేర్పడి యర్థభేదము లేనిశబ్దము లగుటవలనను వెలుగోటివారివంశచరిత్రములో బేతాళనాయఁ డని పౌరుషనామ మిచ్చినట్లు వ్రాయంబడినది కాని వేఱు కాదు. ఒకవేళ సార్వభౌముఁడు ప్రీతితోఁ బిల్లలమఱ్ఱి బేతాళుఁ డనియె పిలిచినను లోకులు రాజును బిలుచునపుడు నాయక

పదము రెడ్డిపదము మొదలగు గౌరవవాచకములను జేర్చియె కదా పిలుతురు. కాన నిది దోషముగాఁ గనుపట్టదు.

ఇఁక నేమైన నిట్లందు రేమో. రావుగారు బేతాళనాయఁడనునది యె పౌరుషనామము కాదని వాదించుచుండఁగాఁ బిల్లలమఱ్ఱిశబ్దముతోఁ గూడినదిసైతము పౌరుషనామ మని నుడువుచున్నా రిది యెంతో వింత గానున్న దని. అట్లు తలంపరాదు. ప్రమాణసిద్ధం బైనదానిని వట్టిమాటలతో నిరసించుట పొసంగదు గదా! దీనికిఁ బైఁ జేర్కొనంబడిన గ్రంథములలోఁ జెవిరెడ్డికి గణపతిదేవుఁడు "పిల్లలమఱ్ఱిబేతాళుఁడు" అనిపౌరుషనామము నొసంగె నని వ్రాసియుండుటప్రమాణం బగుటయే గాక యిది పౌరుషనామము కా దని వాదించువారి కేయాధారము లేకుండుటయు అనఁగా బ్రతికూలప్రమాణంబు లేకుండుటయు నొక ప్రమాణముగ నెన్నందగును గదా!

పై గ్రంథములు వీరలను గూర్చియే వ్రాయఁబడిన వని గాని, వీరలప్రేరణముననే వ్రాయఁబడిన వని గాని, భట్టులపొగడ్త లని గాని, తీసివేయుట యుచితంబు గాదు. గ్రంథము లెవ్వరిచేత నేవిధముగ వ్రాయఁబడిన వైనను వానిలోనివిషయములు సప్రమాణంబు లైనప్పుడు నిరాకరింప నర్హంబులు గావు గద! ఇది గాక పద్మనాయకచరిత్రము లోనిపద్యములను గొన్నింటిని దామె వీరభద్రరావుగారు పదవప్రకరణమునఁ బ్రమాణములుగా నెత్తికొన్నారు. ఆగ్రంథము లప్రమాణము లని బొత్తిగఁ దీసివేసినచో వానిలోఁ గలపద్యములను బ్రమాణములుగా నెత్తికొనుట తగదు కదా! కాఁబట్టి ప్రమాణవంతంబు లైనవిషయములను గ్రహించుటయందు గ్రంథకర్తలయొక్క దోషములు ప్రతికూలభావము నొంద నోపవు. మఱి యేమనిన, వారలచే వ్రాయఁబడినవిషయములు ప్రబలప్రమాణ విరుద్ధంబు లైనచో నగ్రాహ్యం

ములు కాఁగలవు. కావుననే «శూరుల జన్మస్థానము» అని మొదలుగా వీరభద్రరావుగారు పదవప్రకరణమున వ్రాసినపద్యములు ప్రబలప్రమాణవిరుద్ధము లని చూపి తద్విమర్శమున నిరసింపఁగలను. అట్లు చెవిరెడ్డి కిది పౌరుషనామమే కా దని ప్రబలప్రమాణము చూపినచో నిదియు నగ్రాహ్యంబే యగును. ఆ ట్లిచ్చటను గానరా నందునను, ప్రాచీనగ్రంథములలో నిది పౌరుషనామ మని వ్రాయఁబడి నందునను నిది ప్రమాణసిద్ధంబై యున్న దనుటకు సందియము లేదు.

ఇంతియు కాదు. దీనికి నెఱ్ఱిక్కసానమ్మశాసనమే ప్రబలప్రమాణంబని చెప్పుచున్నాను. ఎందుకనిన, దానిలో «శ్రీమతు రేచర్లపిల్లలమఱ్ఱి బేతిరెడ్డిపెండ్లము» అని వ్రాయఁబడినదికదా. ఇది 183 వ పేజీలో రావుగారిచేఁ గూడ వ్రాయఁబడినది. ఆశాసనమున, రేచర్ల బేతిరెడ్డి యని వ్రాయవలసి యుండఁగా రేచర్లపిల్లలమఱ్ఱి బేతిరెడ్డి యని వ్రాయుట «పిల్లలమఱ్ఱిబేతాఖ్యుఁడు» అని గణపతిదేవుఁడు చెవిరెడ్డికిఁ బౌరుషనామ మిచ్చి యుండె ననుటకుఁ బ్రబలనిదర్శనమై యున్నది. ఇది గృహనామమై యుండినచో, నామిరెడ్డికిఁ గూడ నుండవలయు. వారిశాసనద్వయమునందును రేచర్ల నామిరెడ్డి యని మాత్రమే వ్రాయఁబడినది కాని పిల్లలమఱ్ఱిశబ్దము వ్రాయఁబడలేదు. వీర లిరువురు సహోదరు లని వారె వ్రాసియుండుటనుబట్టి వేర్వేఱుగృహనామములు గలవా రనుటకు వీలు లేదు. కాఁబట్టి యిది బేతిరెడ్డికి బిరుదనామ మని యంగీకరింపక దప్పదు. వెనుక వ్రాసినగ్రంథములు గూడ దీనికి సహకారు లగుచున్నవి. కాన బిరుదనామ మనుట కిది ప్రబలప్రమాణమై యున్నది. బేతిరెడ్డి పిల్లలమఱ్ఱిలో వసించినందునఁ గలిగిన వాడుకనుబట్టి యట్లు వ్రాసియుందు రనుకొనుటకు వీలు లేదు. గ్రామాంతరములలోఁ బిల్లలమఱ్ఱి బేతిరెడ్డి యని వ్యవహార ముండినను, బిల్లలమఱ్ఱిలో నావ్యవహార ముండదు కద! కాఁబట్టి

వాడుక ననుసరించి వ్రాసి యుందు రనుకొనుటయు నొప్పదు. ఎవ్వరైనను స్వగ్రామములో నాగ్రామనామము వ్రాయుట లేదు. దీనిం బట్టియే నామిరెడ్డి వ్రాయలేదు. కాబట్టి చెవిరెడ్డికి గణపతిదేవుఁడు పిల్లలమఱ్ఱిబేతాళుఁడు అని పౌరుషనామము నిచ్చినాఁ డనియు, దానిం బట్టి శాసనములో « రేచర్ల పిల్లలమఱ్ఱిబేతిరెడ్డి » యని వ్రాయఁబడిన దనియు, నందువలన బేతిరెడ్డి బేతాళరెడ్డి బేతినాయఁడు బేతాళనాయఁడు అనునామములు వాడఁబడుచున్న వనియు నెఱుంగునది.

ఇంతియ కాదు. గణపతిదేవుఁడు చెవిరెడ్డి కీపౌరుషనామ మిచ్చినాఁ డనువిషయమును ఆశాసనస్థ మగు « తస్మాత్తస్య » మ్మను శ్లోకములోని « ఖ్యాతో బేతః » అనునది కూడ వెల్లడిపఱచుచున్నది. బేతఁ డని ఖ్యాతుఁ డైనవాఁ డని దీని యర్థము. గణపతి పేరొసంగిన యప్పటినుండి కవీంద్రులు మున్నగువారు వేడుకతో నీనామమే వాడుచుండుటను బట్టి బేతఁ డని ఖ్యాతి సందినవాఁ డని దీనియభిప్రాయ మేర్పడుచున్నది. ఇంకొకవిశేషము. చెవిరెడ్డికి గణపతిదేవుఁడు పౌరుషనామ మొసంగుటకుఁ గారణం బగు బేతాళవృత్తాంతము సంక్షేపముగ నీశాసనములో సూచింపఁబడినది చూడుఁడు. ఇందు « బేతనదండ » అని నూతనబిరుదము వ్రాయఁబడినది. ఇయ్యది బేతనను (బేతాళుని) దండించినవాఁడు (ఎదిరించినవాఁడు) అనునర్థమును జెప్పుచున్నది. ఇది బేతాళవృత్తాంత సూచకమైన సూత్రముగా నున్నది. బేతన బేతన్న బేతఁడు బేతాళుఁడు మొదలగువానికంతగా భేదము లేదని వ్రాయం బని లేదు కాబట్టి యాశాసనమున ఖ్యాతో బేతః అనియు రేచర్ల పిల్లలమఱ్ఱిబేతిరెడ్డి అనియు బేతనదండ అనియుఁ జెప్పుటవలననే బేతాళునివృత్తాంతము అనఁగాఁ జెవిరెడ్డి బేతాళు నెదిరించినందున మెచ్చి గణపతిదేవుఁడు పిల్లలమఱ్ఱి బేతాళుఁ డని పౌరుషనామ మిచ్చి ననువృత్తాంతము సంక్షేపముగఁ దెలియవచ్చుచున్న దనియు నదియే

బేతాళచరితము మొదలగువానిలోఁ గొంచెము వివరముగఁ జెప్పఁబడిన దనియుఁ బద్మనాయకచరితాదులలో నింకఁగొంత వెల్లడిగా వ్రాయఁ బడినదనియు వీని నన్నింటిని సవరించి వెలుగోటివారివంశచరిత్రమునఁ బై విధముగ వ్రాయఁ బడినదనియుఁ దెలియం దగియున్నది. ఒకవేళఁ జరిత్రములు వ్రాయువారు కొన్ని యంశములను యథాశ్రుతముగ వివరించి యుందురుగాక, కొన్నిప్రశంసావాదము లుండిన నుండుంగాక, ఇంతమాత్రమునఁ జరిత్రాప్రామాణ్యము రాఁ బోదు గదా. ఇట్లుండ నూతనగ్రంథమునఁ బౌరుష నామ మని విరుద్ధముగ వ్రాసినా రనియు, కవీశకల్పనముగను వెనుదీయరై రనియు, చెవిరెడ్డిగాథయె విశ్వాసపాత్రంబు గాదనియు మున్నగు కోలాహలం బంతయు నవిమర్శ సిద్ధంబ కాని వేఱు గాఁబోదు.

188 పేజీలో రావుగారు «బేతనదండనాథుఁడు" అని వ్రాయుటవలన బేతనదండ అనుదానికి వా రా యర్థమును జేసినారనియు, నందువలనఁ బై యర్థము కా దనియుఁ దలంపరాదు. వారు 178 పేజీలో «వీ రిరువురు కాకతి ప్రతాపరుద్ర గణపతిచక్రవర్తులకు భృత్యులై" యని మొదలుగా బేతిరెడ్డి ప్రతాపరుద్రగణపతుల భృత్యుఁడై యుండినట్లు వెనుక వ్రాసి కూడ బేతనక్రింద దండనాయకుఁ డని యెట్లు వ్రాయఁగలరు? బేతన అనువాఁ డెవఁడు? ఎచట వ్రాయఁబడినవాఁడు? కాకతీయుఁడా? అన్యుఁడా? కాకతిబేతరాజైనచోఁ గాలము మిక్కిలి దూర మగును గదా! ఈబేతరాజుపదునొకండవశతాబ్దమునంతమునను చెవిరెడ్డి పది రెండవశతాబ్దమునంతము ననువున్నవారు. వీరభద్రరావుగారు కూడ నీయాంధ్రచరిత్రముయొక్క రెండవప్రకరణములో 150 వ పేజీలోఁ «బేతరాజు పదునొకండవశతాబ్దాంతమునందు నాంధ్రదేశములోని సబ్బిసాయిరమండలమును బరిపాలించెను». అని వ్రాసినారు. అన్యుఁ డగుచో స్వోక్త మైనకాక

తీయభృత్యత్వము భంగపడకపోదు. ఆపేరిటివాఁడు కాకతీయభృత్యులలో నొకఁడుండి, వానికి దండనాయకుఁడుగా నుండెనని చెప్పుట నిరాధారంబు. మఱియు దండశబ్దమునకు దండనాథుఁడను నర్థము లేదు. దండనాథుఁడనఁగా సేనానాథుండు కదా! దండపదము చతురంగసేనాబోధకమైనందునఁ దన్నాథుఁ డని యర్థము గలుగుచున్నది. ఇట్లు పదద్వయముతో రాఁదగినయర్థ మొక దండశబ్దముచేతనే యెటులు వచ్చును ? అట్లగునపుడు జనపదము జననాథుని బోధింపవలసి వచ్చును. అది యొప్పటను గానరాదు. దండశబ్దమునకు శక్తిచే నాయర్థము రాకపోయినను లక్షణావృత్తిచే నాయర్థము వచ్చునని యాశపడుటయు వృథయే. అయ్యది ముఖ్యార్థబాధాదులవలనఁ జెప్పఁదగియుండును. దండశబ్దమునకు లగుడము శిక్ష మొదలగునవియు అచ్ప్రత్యయాంతమైనపుడు దండవంతుఁడు దండకర్త యముఁడు మొదలగునవియు నర్థములు కోశారూఢములై యున్నవి. వీనిలో చేతనకు దండకర్త యనుకొన్నను యముని వంటివాఁడనుకొన్నను ముఖ్యార్థ ముపపన్నం బగుచున్నది. ఇట్లుండఁగా లేనిముఖ్యార్థబాధను వినని నాథపదార్థమును దండపదమునందుఁ దెచ్చిపెట్టి పద్మనాయకచరిత్రాదిగ్రంథానుకూల్యమును బోనాడి స్వోక్తివ్యాహతిని గనక యూరును బేరును లేని చేతనకు దండనాథుఁ డని వ్రాయుట సాహసమాత్రం బగును కదా! కాన వా రాయర్థమును జేసినట్లు తలంప రాదు.

ఇఁక నాలవ హేతు విటులు చూపట్టుచున్నది—"పద్మనాయకచరిత్రములో మూలపురుషుఁ డాదిజగన్నాథరా వని వ్రాసి యుండఁగా నూత్నగ్రంథములో హేమాద్రిరెడ్డి యని వ్రాసియున్నారు. ఆదిజగన్నాథరావు ప్రోలిరెడ్డి నామములు గాని హేమాద్రిరెడ్డినామము గాని నామిరెడ్డి యొక్క శాసనములలోఁ గాన రావు" అని.

ఇత్యాది నేను వెనుక వ్రాసినగ్రంథముచే దత్తోత్తరము గాక పోదు. ఇదిగాక వీరిట్లు వ్రాయుటవలన బేతిరెడ్డి బేతాళనాయఁడు కాఁడు, బేతిరెడ్డి మూలపురుషుఁడు కాఁడు, చెవిరెడ్డిగాథ విశ్వాసపాత్రంబుగాదు అనుట యెట్టులు సిద్ధింపఁగలదని యెంచియుందురో తెలియ రాక యున్నది.

ఒకవేళ దీనివలనఁ జెవిరెడ్డి మూలపురుషుఁ డనుటకు భంగము వచ్చునని యెంచి యుందురేమో అదియు నిలువఁజాలదు. ఎందుక నఁగా, పద్మనాయకచరిత్రమునందుఁ జెవిరెడ్డికిఁ బూర్వము ఆదిజగన్నాథరావు ప్రోలిరెడ్డి యుండిరనియే వ్రాయఁబడినదికాని చెవిరెడ్డి పేరెత్తక ఆపేరునకు బదులుగాఁ బై వారిని మూలపురుషులుగా వ్రాయలేదు. ఇట్లు బేతాళచరిత్రమునందు, బేతాళనాయనికిఁ బూర్వముపదవతరమువాఁడు హేమాద్రిరెడ్డియుండెననియే వ్రాయఁబడినదిగాని చెవిరెడ్డిని శోధించుచు బేతాళనామము వదలి యాస్థానమున హేమాద్రిరెడ్డి యనునామము వ్రాయఁబడలేదు. అట్లు వ్రాసియున్నచో గ్రంథకారులు మూలపురుష విషయములో భిన్నభిన్ననామములు వ్రాసినారు కాఁబట్టి చెవిరెడ్డియే మూలపురుషుఁ డనుట సంశయింపవలసి యున్నదని వీరు వ్రాయవచ్చును. అట్లెవరును వ్రాయలేదు. ఒకవేళఁ జెవిరెడ్డికిఁ బూర్వులు కొందఱుండఁగా నితఁడే మూలపురుషుఁ డని వ్రాయుట తగదని యుందురేని, మూలపురుషుఁ డనఁగా అయోనిసంభవుఁడని యా? ఒక కుటుంబమునకు మొదటివాఁడని యా? మీ యభిప్రాయ మేమని వీరభద్రరావుగారి నడుగవలసి యున్నది. మొదటిపక్షమున జగదీశ్వరుండు దక్క మఱియొకండు మూలపురుషుం డనువాఁడే దొరకఁడు. ప్రతిపురుషునకును జనకుఁ డొకం డుండక మానఁడు కదా? రెండవపక్షమునఁ జెవిరెడ్డి మూలపురుషుఁ డనుటయందు బాధకం బెద్దియుఁ గానరాదు. ఇదిగాక, ప్రాచీనగ్రంథకారులు కొందఱు చరిత్రములు వ్రాయు

నపుడు తమకు లభించిన ప్రమాణములను బట్టియో మఱి యేకారణ మునన్ో తత్తద్వంశములలో నేనాఁడో ప్రసిద్ధులైనవారిని దెచ్చి యీవలి వారినిగా వర్ణించుట గలదు. అంతమాత్రమున నొకనియొక్క నిజమైన మూలపురుషతకు భంగమ్ము కలుగ నేరదుగదా! కాకతివారివంశక్రమమును విచారించునపుడీయాంధ్రులచరిత్రముయొక్క మైదవప్రకరణపు 149 పేజీ లో « ఇంతియగాక గణపతిదేవునికి బూర్వపుశాసనములలో దుర్జయుఁడు వారిపూర్వులలోనివాఁడుగాఁ జెప్పఁబడి యుండలేదు .... కాకతీయులచరిత్రమునందు మొట్టమొదటఁ బేర్కొనంబడినవాఁడు త్రిభు వనమల్ల కాకతిబేతరాజు, గుంటూరుమండలములోఁ జేబ్రోలుశాసనముల నొకదానిలో బేతరాజు దుర్జయునితరువాతఁ బేర్కొనంబడియెను. నైజాము రాష్ట్రములోని పాఖాలశాసనములో దుర్జయుఁడు ప్రోలురాజు తండ్రి యని వ్రాయఁబడినది............గణపతిదేవునియొక్క గుంటూరుమండలములోని మోటుపల్లిశాసనములో, సూర్యుఁడు మొదలుకొని గణపతిదేవునివఱకుఁ గలరాజులు పేర్కొనంబడి దుర్జయునకును త్రిభువనమల్లబేతరాజునకును నడుమ మొదటిప్రోలరాజని యొకరాజనా మము గూడ నీయఁబడినది " అని మొదలుగా నెన్నెన్నియో భేదము లగపఱచి తుదకు «ఇవన్నియుఁ బరిశీలింపఁగా నీక్రిందివిధముగాఁ గాకతీయులవంశావళి పేర్కొనవచ్చును » అని సమన్వయించిరి కాని పరస్పర విరుద్ధముగ వ్రాయఁబడిన దని తీసివేయ లేదు. అట్లీరాజులవంశము నందు భిన్నభిన్నప్రకారములుగ నగపడెడివారి నెల్లఁజూపి వెలుగోటివారి వంశచరిత్రోపోద్ఘాతము 4-5 పేజీలలో నాగ్రంథకారులు సమన్వయిం చియే యున్నారు. దానిం జూచియుఁ గాకతివారివిషయములోఁ దాము వ్రాసినదెల్ల స్మరించియు రావుగారు సమాధానపడుట మేలు.

ఇఁక నేడవహేతువు—« చెవిరెడ్డికి బేతాళనాయఁ డని పౌరు షనామమును గణపతిదేవుఁ డెవ్వ డొసంగెనో విమర్శించి తెలిసి

గానుట యావశ్యకమై యున్నది. ఎఱ్ఱిక్కసానిశాసనమునాఁటికి... ఎఱ్ఱిక్కభర్త బేతిరెడ్డి యసియే చెప్పఁబడి యుండుటచేత నంతకుఁ బూర్వమే యీవృత్తాంతము జఱిగియుండవలయును గదా. చెవిరెడ్డి యొక్క యిట్టిప్రసిద్ధకృత్యముల నేనిని ఎఱ్ఱిక్క తనభర్తను వర్ణించు సందర్భమున వర్ణింప కుండుటకుఁ గారణ మేమి? మఱియు వితరణ కర్ణ కౌచగాంగేయ...బిరుదములు బేతిరెడ్డి వహించు చుండె నని యామెశాసనమును బట్టి తెలియవచ్చుచున్నది కదా. ఇట్టి వితరణ కర్ణుండు...తా నైశ్వర్యసంపన్నుఁడై యుండియు, ప్రభునై యుండి యుఁ దుచ్ఛధనమునకై తనయందు భక్తివిశ్వాసములు గలిగి...రేచఁ డనువానిని క్షుద్రదేవతల ప్రీతికై సంహరించె ననుమాట విశ్వసించుట కెంతమాత్రము నొప్పి యుండ లేదు" అని మొదలుగా నున్నది.

ఇందువలన శాసనమునం దుదాహరింపమిచే నీవృత్తాంత మంత కుఁ బూర్వము జరిగిన దనుటకును, నట్టి ఘనుఁ డైన బేతిరెడ్డి తుచ్ఛధనమునకై రేచని సంహరించినాఁ డనుట విశ్వాసపాత్రంబు గా మిచే నంతకుఁ దరువాత జఱిగిన దనుటకును, వీలు లేదని దీనియభిప్రాయ ముగా నున్నది. ఇందు మొదటిదానికిఁ బూర్వహేతువిమర్శగ్రంథము వలననె సమాధానము రాఁగలదు. ఆశాసనములో « ఖ్యాతో జేతః పిల్ల లమఱ్ఱిబేతిరెడ్డి బేతసడండ » అనువానిచే గణపతిసమ్రాట్ప్రయోజకం బగు చెవిరెడ్డి వృత్తాంతము సంక్షేపముగ వ్రాయఁబడిన దని వెనుకటి హేతువు విమర్శములో వివరింపఁబడినది కదా! ఇది గాక, ప్రతివిష యమును శాసనములలో వ్రాసియే తీర వలయు ననియు, వ్రాయ నిచో నగ్రాహ్యం బగు ననియు నియమములు నిలువఁ జాల వని వెనుక వ్రాయఁబడుటయే కాక ముందును నెన్నోచోటుల వ్రాయంబడుచు న్నది. కాఁబట్టి యీప్రథమాక్షేపము నిలుచునది గాదు.

ఇఁక రెండవయాక్షేపముకూడ నిట్టిదే. వెలుగోటివారి వంశ చరిత్రమున ౯వ పేజీలోఁ జెవిరెడ్డిచరిత్రము వ్రాయునపుడిందుకు సమాధానము వ్రాయఁబడినది. దానిం జదివియున్న నీయాక్షేపము చేయకుందురు. ఇదిగాక,

శ్లో. అసంతుష్టో ద్విజో నష్ట స్సంతుష్ట ఇవ పార్థివః
సలజ్జా గణికా నష్టా నిర్లజ్జేవ కులాంగనా
తృప్తియోగః పరేణాపి న మహిమ్నా మహీయసామ్
పూర్ణ శ్చంద్రోదయాకాంక్షీ దృష్టాంతోఽత్ర మహార్ణవః
సంపదా సుస్థిరమ్మన్యో భవతి స్వల్పయాపి యః
కృతకృత్యో విధి ర్మన్యే న వర్ధయతి తస్య తామ్.

ఇత్యాదినీతివాక్యములు రాజు సంపదవిషయములో సంతుష్టుం డగుట తగ దని మొదలుగాఁ జెప్పుచున్నవి. రాజులు సంపదకై తమపుత్రమిత్రాదులను యుద్ధములందు బలిపెట్టి తా మాసంపదతో నానందించుచుండుట సుప్రసిద్ధంబ.

ఇంతియ కాదు. సత్కులీనుఁడు ప్రభువునై యుండిన ముంజరాజు తనయన్నచే నప్పగింపఁబడి బాలుం డైన భోజనరేంద్రుని జాతకప్రభావము చూచి తుచ్ఛరాజ్యలోభమున నాతనిని జంప నాజ్ఞాపించుటయు, ధనమునకై శునశ్శేఫునిఁ దలిదండ్రులు యజ్ఞపశువుగా నిచ్చుటయు, సుప్రసిద్ధములు. రాజ్యమునకై కొందఱు చక్రవర్తులు సైతము పితృపుత్రభ్రాత్రాదులను గూడ వధించినట్లు చరిత్రములు చాటుచున్నవి. ఇట్లుండ బేతాళుఁడు నరబలి యిచ్చి ధనము గావిన నీకు మిగుల శ్రేయోభివృద్ధి యగునని నుడువుటయు దేవతావిషయమైన భక్తివిశ్వాసములు విశేషించి యుండినకాల మగుటయు చేతఁ దొప్పుకొనుచుండుటయు ఘటిల్లినపుడు దేవతాప్రీతికి నమ్మి చెవిరెడ్డి చేతని వధించుట యాక్షేపణీయముగాఁ గన్పట్టదు.

ఇంతకంటె దీని తరువాతి గ్రంథముకూడ అనఁగా

« ఎల్లోర్ శాసనము నాఁటికి గణపతిపరిపాలనము ప్రారంభమై పదిసంవత్సరము లయ్యెను. ఆలోపలనె చెవిరెడ్డి యను బేతాళనాయనికి గణపతిదేవునివలన సమ్మానము గలిగి పై బిరుదములు వహించుట తటస్థ మయ్యెనని చెప్పవత్తురేమో? అదియు విమర్శింతము. క్రీ. శ. 1208 సంవత్సరమున బేతిరెడ్డి కలంకరింపఁబడిన బిరుదములు క్రీ. శ. 1202 సంవత్సరమున నామిరెడ్డి గూడ వహించి యుండెను. వెలుగోటివారివంశ చరిత్రకారులు బేతిరెడ్డి నామిరెడ్డి కన్న యని యూహించుచున్నారు. కాఁబట్టి పై కార్యములకు బిరుదములకు నెట్టి సంబంధము లేదు "

అని మొదలగు గ్రంథము గూడ దత్తోత్తరంబు గాక మానదు ఇదిగాక పై కార్యములకు బిరుదములకు నిట్టిసంబంధ మున్నదని మేము చెప్ప లేదు. సమ్మానమునకుఁ బూర్వము బిరుదములు వహింపఁ గూడదని గాని అన్న యుండఁగాఁ దమ్ముఁడు వహింపఁ గూడదని గాని, నిలువఁ జాలనినియమములను మే మంతగాఁ బాటింపము గదా! సమ్మానమునకుఁ బూర్వము బిరుదములు వహించి యున్నచో పితరణ కర్ణాది బిరుదములు గలవాఁడు తుచ్ఛధనమునకుఁ బోష్యుఁ డగువానిని సంహరించుట విశ్వసనీయము గా దనుట దత్తోత్తరం బయ్యెను. కాఁబట్టి యీయాక్షేపము సరి యైనది గాదు.

మఱియు నిం దొక యసందర్భము గానవచ్చుచున్నది. « క్రీ. శ. 1208 సంవత్సరమున బేతిరెడ్డి కలంకరింపఁబడిన బిరుదములు క్రీ. శ. 1202 సంవత్సరమున నామిరెడ్డిగూడ వహించియుండెను » అని వ్రాసినారు. వీరియభిప్రాయ మేమి యుండవచ్చును? నామిరెడ్డి బేతిరెడ్డికన్న యని యూహించువారిమతమున క్రీ. శ. 1202సంవత్సరమున నన్న యగునామిరెడ్డి బిరుదములు వహించుటకును దరువాత క్రీ. శ.

1208 సంవత్సరమున అనఁగా నైదుసంవత్సరములు మధ్యను గడచినవెనుకఁ దమ్ముఁడగు బేతిరెడ్డి బిరుదములు వహించుటకును, ఏమియు విరోధము గానరాదు. ఏల « పైకార్యములకు బిరుదములకు నేలాటి సంబంధము లేదు" అని వ్రాసియుందురు? ఒకవేళ బేతిరెడ్డి బిరుదములు వహించుట సంభవించినను జేతాళుని నెదిరించుటయు గణపతిదేవునివలన సమ్మానింపఁబడుటయు మొదలగుకార్యములు సంభవింపవనియందు రేమో. ఈ యైదుసంవత్సరములలో నెందఱినో యెదిరించి యెన్నియో సమ్మానముల నొందవచ్చును గదా!

ఇఁకఁ దరువాతిగ్రంథమున, « అప్పటికి నామిరెడ్డి మృతినొంది యుండ వచ్చు నని చెప్ప సాహసింపవచ్చును" అని వ్రాయుటచే క్రీ. శ. 1203 సంవత్సరమువఱకు నామిరెడ్డి జీవించియుండెనని వీరభద్రరావుగా రూహించినట్లు గాన వచ్చుచున్నది. అందువలన జ్యేష్ఠుండు బిరుదములు వహించి పరిపాలనము చేయుచుండఁగాఁ గనిష్ఠుండు పైకార్యముల నొనరించుటకును బిరుదములు వహించుటకును వలనుపడదు గదా యని యాశంకించుకొనియుందురు కాఁబోలు దీనివిమర్శమునకు ముం దిది విచారింప వలసియున్నది. వీరు క్రీ. శ. 1195 సంవత్సరమున నామిరెడ్డి బిరుదములు వహింపక క్రీ. శ. 1202 సంవత్సరమున వహించినందున, మధ్యకాలములో క్రీ. శ. 1199 సంవత్సరమున బేతిరెడ్డి మరణమును నిర్ధారించియున్నారు. అది న్యాయ్యంబెట్లో మేము క్రీ. శ. 1208 సంవత్సరమున బేతిరెడ్డి బిరుదములు వహించుటచే నన్న మృతి నొంది యుండవచ్చు నని యొకవేళ నూహించినచో నది సాహసం బెట్లో మధ్యస్థు లాలోచింపవలయు. వీరైన నామిరెడ్డి బిరుదములు వహించుటచేతనే గదా, బేతిరెడ్డి మరణము నూహించినారు. మేము గూడ నాకారణమునే పురస్కరించుకొని క్రీ. శ.

1208 సంవత్సరమువఱకు నామిరెడ్డి వృత్తి నూహించుచో, నది యెట్లు సాహస మనఁదగును? అని.

వాస్తవస్థితిలో నింతమాత్రమున నామిరెడ్డి మరణమును మేమూహింపవలసినంత పని లేదు. అన్న యగు నామిరెడ్డి వృద్ధుండయిరో, విభక్తుండయిరో యుండినను దమ్ముఁడు చేతిరెడ్డి క్రీ. శ. 1208 సంవత్సరమునకు రాజ్యమునకు వచ్చి బిరుదములు వహించి యుండవచ్చును గదా. అన్న జీవించి యుండుట రాజ్యప్రాప్తికి బిరుదవహనమునకుఁ బ్రతిబంధకము గాఁజాలదు. ఒకవేళ సంతఘనుం డైన యన్న జీవించి యుండఁగాఁ దమ్ముండు పై కార్యముల నొనరించుటకును సార్వభౌముని వలన సమ్మానింపఁబడుటకును సందర్భ ముండదు గదా యందురేమో. నామిరెడ్డి తమ్ముఁ డనువారు, క్రీ. శ. 1195 సంవత్సరమున అన్న యైన చేతిరెడ్డి బిరుదములు వహించి పరిపాలనము చేయుచుండఁగాఁ దమ్ముఁడు నామిరెడ్డి రుద్రదేవుని సైన్యములో భుజబలముచేతఁ బ్రఖ్యాతి గాంచి వారివలన సంపదవడసి మహోన్నతము లైనగుళ్లు గోపురములు గట్టించి స్థిరవృత్తిస్వాస్థ్యములను గల్పించెననుటకు సందర్భ ముండఁ గలదేమో? కొంచె మాలోచింపుఁడు. కాఁబట్టి «పై కార్యములకు బిరుదములకు నట్టిసందర్భము లేదనువ్రాఁత హృదయశూన్యం బైనవ్రాఁత యకాని వేఱుగాఁ గనుపట్టను.

దీనిపైని వా రొక గొప్ప యాక్షేపము చేసినారు. ఏద్దియన, «వాదమునకొఱకు నామిరెడ్డి చేతిరెడ్డి కన్నయే యని యొప్పుకొందము. అతఁడు వహించినబిరుదములచేతను జ్యేష్ఠుం డగుటచేతను, క్రీ. శ. 1202 సంవత్సరమున నామనగల్లు ప్రాంతదేశము నతఁడె పరిపాలించుచుండె నని చెప్పక దప్పదు. అన్న పరిపాలన చేయుచుండఁగాఁ దమ్మునికిఁ గిరీట మిచ్చె ననుట యసందర్భము కాదా? వాస్తవ

ముచేత నామనగంటిప్రభువులు కిరీటాధిపతులు గారు. కిరీటాధిపతు లని యొకవేళ నంగీకరించినను జ్యేష్ఠుఁడు పరిపాలన చేయుచుండఁగాఁ గిరీట మొసంగె ననుట ధర్మవిరుద్ధము. అప్పటికి నామిరెడ్డి కూడ మృతి నొంది యుండ వచ్చు నని చెప్ప సాహసింపవచ్చును. అట్లయిన జ్యేష్ఠునిరాజ్యములోఁ గూడఁ గిరీటాదిరాజచిహ్నములుగూడఁ దమ్మునికి సంక్రమింపక మానవు. అట్టి కిరీటాదిరాజచిహ్నములను వహించి యుండఁగా మరలఁ గిరీటము నొసంగ నవసరము లేదు. ఎఱ్ఱక్కసానమ్మ శాసనమునఁ, దనభర్త కిరీటాధిపతి యని వర్ణించియుండలేదు » అని.

దీని నిరాసప్రకారం బిది—నామిరెడ్డి క్రీ. శ. 1202 సంవత్సరమునకు సరి యైన దుందుభిసంవత్సరము చైత్రశుక్లచతుర్దశీ శనివారము నాఁడు శాసనము స్థాపించి నట్లున్నది. కాఁబట్టి యప్పటివఱకుఁ నామిరెడ్డి బిరుదములు వహించి పిల్లలమఱ్ఱిలో నుండెనని యొప్పక దప్ప దన్న సంగతి మాకును దెలియును. తరువాత నేరీతిగ జరిగినదో ఆసంగతి వీరభద్రరావుగారికిఁ దెలియదు. మాకును దెలియదు. నాఁటికి బేతిరెడ్డి పైకార్యములను జేసి బిరుదములు వహించి యుండె నని మేము చెప్పినారము కాము. కాఁబట్టి « అన్న పరిపాలనము చేయుచుండఁగాఁ దమ్మునికిఁ గిరీట మిచ్చె ననుట యసందర్భము కాదా!” యను నాక్షేపమున కవకాశము కలుగఁబోదు. వాస్తవస్థితిలో నామనగంటిప్రభువులు కిరీటాధిపతులు గా రని బోధించెడుశిలాశాసనము రావుగారికి దొరకియున్నను వీర్యవిజయాదులకు సంతసించి సార్వభౌములు నూతనముగఁ గిరీటము నొసంగి యుండు ననుకొనుటయం దేమియు బాధకము గాన కాదు. కిరీటాధిపతు లని లోకమునఁ బ్రసిద్ధి గన్నవా రైనను, బుట్టుకతోనే కిరీటాధిపతులయి కవచకుండలములతోఁ గర్ణుండు పుట్టినట్లు పుట్టి యుండరు కదా! మఱి యేమనిన నెవరిచే నైన నొసంగఁబడినకిరీటము దాల్చియే కిరీటాధిపతు

అనుచున్నారు. కాబట్టి యీమనగంటి వారంతకు లోపుఁ గిరీటాధిపతులు గా రనుకొన్నను సార్వభౌముం డనుగ్రహించి జేతిరెడ్డికి గిరీటమిచ్చినాఁ డనుటయందేమియు విరోధము గానరాదు.

ఇది గాక, నామిరెడ్డి మొదటిశాసనములో

« నానావనీనాథకిరీటకోటిరత్నాంశుభిశ్చుంబితపాదపీఠే »

అనియు రెండవశాసనములో

« భూభృచ్చూడామణి రుచిసముద్భాసితాంఘ్రిద్వయమ్ "

అనియు వ్రాయించియున్నాఁడు. ఎఱ్ఱక్కదేవి శాసనములో

« శ్లో. రాజత్కీర్తేర్గ్గణపతినృపస్యాఖిలోర్వీశచూడా
రత్నవ్రాతద్యుతితతిసముద్భాసితాంఘ్రిద్వయస్య »

అనివ్రాయించినది. వీనిలో మొదటిరెంటివలనఁ బ్రథమప్రతాపరుద్రుండు గణపతిదేవుండు ననేకరాజులకిరీటరత్నకాంతులచే నీరాజితమగు చరణయుగళము గలవారై యుండిరని తేటపడుచున్నది. ఎఱ్ఱక్కదేవిశాసనమువలన గణపతిదేవుఁడు సకలపృథివీపతి కిరీటరత్నద్యుతితతిసముద్భాసితాంఘ్రిద్వయుఁడై యుండెనని తేటపడుచున్నది. వారివశంవదులైన రాజులు గిరీటధారులయిననే యీవర్ణనము చెల్లును. ప్రశంసావాద మనుకొన్నచో నెవరును గిరీటాధిపతులే లేనట్లేర్పడును. కొందఱు గలరన్నచో వారెవరో, ఎచ్చటఁ జెప్పఁబడినారో, ఆకాలమునఁ గాకతివారిసామంతులలో నంతఘను లైనరేచర్లవారు కిరీటాధిపతులేల కాకైరో, అట్లెచ్చట వ్రాయఁబడినదో, నిరూపించుట వీరభద్రరావుగారికిఁ గర్తవ్యంబై యున్నది.

ఉపక్షమున "అన్న యనంతరము రాజ్యముతోఁగూడఁ గిరీటమును వచ్చియే యుండును గదా. మరలఁ గిరీట మిచ్చుట యసందర్భము గాదా" యనునాక్షేపము చేసినారు. కాని యది నిలువఁ

బోదు. ఎందుకనిన, ఇప్పుడు కిరీటమునకుఁ బ్రతినిధిగా సిరిఫేషును ధరించుట వాడుకలో నున్నది గద! ఇత్యాది నూతనముగ రాజ్యమునకు వచ్చు ప్రతినరపతికిని ఘనతఁజెందిన నిజాంసర్కారువారిపుడొసంగుచునే యున్నారు. ఇదిగాక, పూర్వము దత్తకిరీటులైన రాజులకు విశేషసమయములందు మరలసిరిఫేషు ఖిల్లత్తు మొదలగునవి యొసంగుట గనుచున్నారము. ఇవన్నియుఁ బరిశీలించినచో మరలఁ గిరీటమిచ్చుట యసందర్భ మనునాక్షేపమున కవకాశము దొరకఁబోదు.

మఱియు చేతిరెడ్డికి గణపతిదేవుఁడు పూర్వ మున్నరాజ్యమున కన్న నింకఁ గొంత యధికముగ నిచ్చినట్లు వెనుక నుదాహరింపఁబడిన « దేశము లిచ్చి » అనుపద్యము బోధించుచున్నది. కాఁబట్టి తదాధిపత్యసూచకముగ మరలఁ గిరీటము నొసంగి యుండ వచ్చు నను కొన్నను రావుగారియాక్షేపమునకు సమాధానము రాఁ గలదు.

ఇఁకఁ జైశాసనమునఁ దనభర్తయొక్క కిరీటాధిపత్యము నెఱ్ఱక్కసానమ్మ వర్ణింపలేదు గాన నీవిషయము విశ్వాసపాత్రంబు గా దనుట శేషించి యున్నది. అయ్యది పలుమాఱు సడ్డమువచ్చుచున్నది గావున నించుకఁ బెంచి నిరసించుచున్నాను. ప్రతివిషయము శాసనములో వ్రాయించిననే ప్రమాణమగు నని నిర్బంధ మున్నచో నిది నిలుచును. అట్టి నిర్బంధము గాన రాదు. ఈ వెలుగోటివారివంశమున ఆఱవతరము వా రగు ననపోతానాయఁడు మాదానాయఁడు స్థాపించిన శిలాశాసనములలోఁ దమ తాత యగు నెఱ్ఱదాచానాయనియొక్క సుప్రసిద్ధమైన పాండ్యరాజవిజయము పేర్కొని యుండ లేదు. ఎనిమిదవతరము మాదానాయఁడు స్థాపించిన శిలాశాసనమందుఁ దనతండ్రి యగు సర్వజ్ఞసింగమహీపతియొక్క రసార్ణవసుధాకరాది గ్రంథరచనమును గూర్చి యేమియు వర్ణింప లేదు. శాసనములలోఁ బేర్కొనఁబడనందున నివి

యవిశ్వాసనీయములే యని చెప్పినచో దాచానాయనిం గూర్చి సింగ భూపాలీయమున

"శ్లో. య స్యాసిధారామార్గేణ దుర్గేణాపి రణాంగణే
పాండ్యరాజగజానీకా జ్జయలక్ష్మీ రుపాగతా"

అని వర్ణించుట మొద లగునది నిరాధారంబై చనును.

ఇది గాక యీయాంధ్రులచరిత్రముయొక్క 353-364 వ పేజీలలో వీరభద్రరావుగారు "పద్మనాయకవీరుం డైనయెఱ్ఱదాచానాయనిం (ప్రతాపరుద్రుండు) పాండ్యులమీఁది కంపెను. ఎఱ్ఱదాచానాయుండు కాంచీపురసామీప్యమునం బాండ్యులతో ఘోరయుద్ధము చేసి వారలను జయించి గజతురగచ్ఛత్రచామరాందోళికాదులు పెక్కులు గ్రహించుటయ గాక శిరోభూషణ మగు నఱచేతివెడల్పు గలయొక గొప్పపచ్చను ఒకస్వర్ణమయసింహాసనమును దీసికొని వచ్చి తాను దెచ్చినధనకనకవస్తువాహనాదులు నమూల్యరత్నాదులును బ్రతాపరుద్రునకు సమర్పించెను. ప్రతాపరుద్రుండు మెచ్చి వానికి "పంచపాండ్యదళవిభాల, కంచికవాటచూరకార అనుబిరుదముల నొసంగెనట. ఇతండు పాండ్యరాజులను జయించినట్టు సింగభూపాలీయ మను గ్రంథమునందలి యీక్రిందిశ్లోకమువలనం గూడం దెలియుచున్నది.—

శ్లో. య స్యాసిధారా మార్గేణ దుర్గేణాపి రణాంగణే
పాండ్యరాజగజానీకా జ్జయలక్ష్మీ రుపాగతా
ఖడ్గనారాయణే తస్మి౯ భవతి శ్రీ రతిస్థిరా
భూ రభూ త్కారిణీ వశ్యా దుష్టరాజగజాంకుశే.

మఱియు, శ్రీవేంకటగిరివారివంశావళియందు,

చ. వెలయఁ బ్రతాపరుద్రవిభు♦వీరభటావళి చూడ నాజిలో
బలమునఁ గుంత మందుకొని ♦ చయ్యన వచ్చి గజంబు నోర్చి దో

ర్భుల మధికంబుగా నగడుఁ బైకొని తా జయలక్ష్మి చేకొనెం
గలిచెను బాండ్యరాజగజకేసరి దాచయశౌరి పాండ్యులన్

అని వ్రాయఁబడిన పద్యమువలనను రేచర్ల దాచానాయఁడు పాండ్యులను జయించె ననుట ధ్రువపడుచున్నది." అని వ్రాసి యున్నారు.

ఈవిషయములు శాసనారూఢములు గావు అట్లు కాకపోయినను జరిత్రగ్రంథారూఢము లై నట్టివీనిని బ్రమాణములనుగాఁ జేకొని « రేచర్ల దాచానాయఁడు పాండ్యులను జయించె ననుట ధ్రువపడుచున్నది » అని ధ్రువపఱిచిన వీరభద్రరావుగారు చరిత్రారూఢ మైన చెఱకు రెడ్డికిరీటాధిపత్యమును శాసనారూఢము కాదని నిరసించుట తగునేమో వారే యాలోచింప వచ్చును. ఇంక వీరిట్టివాని నన్నింటిని విశ్వసించి చరిత్ర కుక్షిని నింపి యున్నారు. శాసనారూఢములు గావని వానినెల్లఁ దీసివేసినచో నది యెంతయుఁ గృశించును. కాఁబట్టి పై యాక్షేపమును వారు మానుకొనుట మేలు.

ఇంకొకవిశేషము.—వీరు మధ్యను « ప్రతాపరుద్రుఁడు మెచ్చి వానికిఁ బంచపాండ్యదళవిభాల కంచికవాటచూఱకార అనుబిరుదముల నొసంగెనఁట" అని యవిశ్వాససూచకమైన అఁటశబ్దమును బ్రయోగించి యున్నారు. తొలుత « ప్రతాపరుద్రుఁ డెఱ్ఱదాచానాయనిఁ బాండ్యుల మీఁది కంపెను » అని యుద్ధకారణమును, దరువాత « పాండ్యులతో ఘోరయుద్ధము చేసి" అని యుద్ధకరణమును, అవల « జయించె ననుట ధ్రువపడుచున్నది» అని జయమును, నమ్మినవీరభద్రరావుగారు, యుద్ధమున కంపినప్రతాపరుద్రుఁడు, జయించి విలువ గల సింహాసనాదులను దెచ్చియిచ్చినవీరుఁ డైన దాచానాయని గౌరవించె ననుటను నమ్మకపోవుట

« శ్లో. రక్షోగృహస్థితి ర్ముల మగ్నిశుద్ధా త్వనిశ్చయః"

అనునట్లు అర్ధజరతీయన్యాయము ననుసరించుచున్నది కద. ఇది యెట్ల

యున నగుంగాక. పైవిమర్శమువలన శాసనములో లేనట్టికిళీటాధిపత్యము విశ్వసింపఁ దగ దనునాక్షేప మెంతమాత్రము నిలువఁజాలదని తేలినది.

దీనింబట్టియే మీరు 190 వ పేజీలో

" శ్లో. రాజశ్రీ—ర్తే ర్గణపతినృప స్యాఖిలోర్వీశచూడా
రత్నవ్రాతద్యుతితతిసముద్భాసితాంఘ్రిద్వయస్య
సన్మార్గ్యాదాసిరతనిఖిలక్ష్మాజనే వర్తమానే
రమ్యే రాజ్యే విపులసుఖదే ప్రోన్నతస్య ప్రహర్షైః.

సమస్తభూపతుల కిరీటరత్నకాంతులచేఁ బ్రకాశింపఁ జేయఁబడినపాద పద్మము గలిగి ప్రహర్షముచే నిండియున్నగణపతిదేవుని రాజ్యకాలమున అని మాత్రము చెప్పినతరువాత నామె దానధర్మమును గూర్చి ముచ్చటింపఁ బడియెను. ఇంతియ గాని తనభర్త యైన జేతిరెడ్డి గణపతిదేవచక్రవర్తివలన విశేషరాజ్యవైభవములను, గిరీటమును, దక్కుంగలయాయుధవిశేషంబులను బడసినట్లు చెప్పఁబడలేదు. ఇంక, నామిరెడ్డి శాసనమున గణపతిదేవచక్రవర్తి వర్ణింపఁబడినవిమ్మట,

శ్లో. తస్య ప్రసాదా త్పృథువైభవస్య
పృథుప్రదానస్య విభోః పృథుశ్రీః
నామః కృతిస్తుత్యగుణాభిరామః
కాచాంబికాసూను రనూనసత్త్వః.

అని గణపతిదేవునియొక్క ప్రసాదముచేతనే యధికవైభవమును, అధికసంపదయును మొద లగువానిం బడసినట్లు చెప్పఁబడియున్నది "

అని వ్రాసినదియు నిరస్తంబు గాక మానదు. శాసనములలో వ్రాయఁబడనివిషయము లవిశ్వసనీయము లనియుఁ, బ్రతివిషయము శాసనములలో వ్రాసియే తీరవలయు ననియు నియమనిర్బంధములు లే వని పై విమర్శముచేత నిర్ధారింపఁబడినవు డీలేఖనము నిరస్తంబు గాక పోదు గదా!

ఇంక శ్లోకవింత.—వీరు « తస్య ప్రసాదాత్ » అను నీరెండవ శ్లోకముక్రింద « గణపతిదేవునియొక్క ప్రసాదముచేతనే అధికవైభవమును అధికసంపదయును మొదలగువానిం బడసినట్లు చెప్పఁబడినది » అని వ్రాసి యున్నారు. శ్లోకమున నున్న యేపదము లీయర్థమును అనఁగా నామిరెడ్డి గణపతిదేవునియొక్క ప్రసాదమున నధికవైభవమును అధికసంపదయును బడసినట్లు వీరిచే వ్రాయఁబడినయర్థమును బోధించుచున్నవో చూడవలసియున్నది. శ్లోకమున « నామః పృథువైభవస్య తస్య ప్రసాదాత్ పృథుశ్రీః » అనుపదము లాయర్థమును బోధించునట్లున్నను నామిరెడ్డి పైవానినొందినట్లు బోధింపవు. ఎందుకన, పృథువైభవస్య పృథుశ్రీః అనువానిలో నొకటి షష్ఠ్యంతము నొకటి ప్రథమాంతమునై యున్నది. విశేష్యవిశేషణవాచకపదములు సమానవిభక్తికములై యుండవలయు ననుట శాస్త్రసిద్ధంబు గాన వీనివిశేష్యములు వేర్వేఱుగ షష్ఠ్యంతము ప్రథమాంతమునై యుండవలయును. ఇట్లుండ మనరావుగారీరెంటికి « నామః " అను ప్రథమాంతపదమే విశేష్య మని యెంచినట్లగపడుచున్నది. కావుననే « గణపతియొక్క ప్రసాదముచేతనే...... (నామిరెడ్డి) బడసినట్లు చెప్పఁబడిన దని వ్రాసియున్నారు. ఇది నామపదము రెంటికిని విశేష్యమైననే చేకూఱును గాని వేఱు గాదు. పృథుశ్రీః అను ప్రథమాంతపదము వీరనుకొన్నట్లు నామః అను ప్రథమాంతమునకు విశేష్యం బయినను, పృథువైభవస్య అను షష్ఠ్యంతపదము తద్విశేషణము గాఁ జాలదు. కాఁబట్టి పృథువైభవస్య అనుదానికి షష్ఠ్యంత మగు నొకవిశేష్యపద ముండి తీరవలయు. పరిశీలింపఁగా నయ్యది గణపతిబోధక మగు విభోః అనుపదముగా నున్నది. పృథువైభవస్య పృథుప్రదానస్య తస్య విభోః ప్రసాదాత్ పృథుశ్రీః...నామః అని యన్వయము గాఁ దగియున్నది. పృథువై

తపురంబు పృథుప్రదాతయు నగు గణపతి దేవునియొక్క యను గ్రహమునఁ బృథులసంపద గల నామిరెడ్డి యని యర్థ మగుచున్నది. ఇట్లుండఁగా "గణపతి దేవునియొక్క ప్రసాదముచేతనే (నామిరెడ్డి) అధిక వైభవమును నధికసంపదయును మొదలగువానిం బడసినట్లు చెప్పఁబడినది" అని వ్రాయుట సంస్కృతవిభక్తిజ్ఞానము లేని దోషముగాఁ దేటపడుచున్నది.

నిజ మిట్లుండియు నీయాంధ్రుల చరిత్రముయొక్క యుపోద్ఘాతపు 27 వ పేజీలో "బ్రహ్మశ్రీ వేదము వేంకటరాయశాస్త్రులవారు శాసనములలోని యనేకసందిగ్ధాంశములను దెలిపియు అపరిశుద్ధములై యున్న శ్లోకములను దిద్దఁ దగినపట్ల దిద్దియు ... గ్రంథము ముద్రింపఁజేసినందులకును" అని వీరు వ్రాయుట ప్రామాణికహస్తమున సర్పమారణ న్యాయము ననుసరించుచున్నది. ప్రజ్ఞానిధులయి ప్రసిద్ధి గన్న శ్రీ వేంకటరాయశాస్త్రులవారవ్యుత్పన్నులు చెప్పఁ దగిన యిట్టియర్థమును జెప్పియుందు రని యెట్టివాఁడైనను దలంపఁడు గదా!

తరువాత "ఏతత్ప్రసాదవైభవముచేతనే నామిరెడ్డి పిల్లలమఱ్ఱిగ్రామంబునఁ గట్టించిన కామేశ్వర కాచేశ్వర నామేశ్వర దేవాలయంబు లేకశిలానగరంబునఁ బ్రతాపరుద్రుండు నిర్మింపించినయాలయత్రయంబుచందంబున నత్యున్నతములై లోకోత్తరశిల్పంబుతోఁ గురువిందశిలామయములై వెలయుచున్నవి." అనియు "ఎఱ్ఱక్కసానికాననమునాఁటికి బేతిరెడ్డి మరణము నొంది యుండుటచేతనే యామె తన యత్తింటివారియొక్కయుఁ బుట్టినింటివారియొక్కయు వంశాభివర్ణనము గావించి తనధర్మములను గూర్చిచెప్పుకొనుట తటస్థించినది" అనియు వాక్యద్వయమును వ్రాసి యున్నారు. ఈద్వితీయవాక్యము వెనుక 16 వ పేజీలో "సముద్రఘోషమువలె నిరర్థక మని నిరసించి

యున్నాను? చేతిరెడ్డి గణపతిదేవునిరాజ్యమునాఁటికి జీవించియున్నట్లు బహుప్రమాణములచే సిద్ధించి జీవింపలే దనుప్రాఁత నిలువఁజాలని దైనపు డిది నిరర్థకంబే కదా! విధవయే అత్తింటివారియుఁ బుట్టినింటివారియు వంశాభివర్ధనము గావింప నధికారము గల దనునియమము దుర్లభంబు కాఁబట్టి యిట్టివానివలన చేతిరెడ్డిమరణము నూహింప నెంచుట నిరర్థకం బనుట దెల్లంబు.

ఇఁకఁ బ్రథమవాక్యము నిస్సార మగుటచే నుపేక్షింపఁదగి యున్నను "వాదీ భద్రం న పశ్యతి" అనున్యాయము ననుసరించి విచారణీయముగ నున్నది. ఏతత్ప్రసాదవైభవముచేతనే అనుదానికి కట్టించిన అనుక్రియయం దన్వయమా? లేక వెలయుచున్న వనుక్రియయం దన్వయమా? మొదటిదానియం దన్వయం బన్నచోఁ బ్రమాణం బెద్దియుఁ గానరాదు. ఆ శాసనములలో నట్లు వ్రాయఁబడి యుండ లేదు. ఇతరప్రమాణములు శశవిషాణాయితములు. ఇదిగాక, "చెవిరెడ్డియొక్క యిట్టి ప్రసిద్ధకృత్యములు వేసిని ఎఱ్ఱక్క ... వర్ణింపమికిఁ గారణ మేమి? ఎఱ్ఱక్కశాసనమున నామెభర్త ... కిరీటాధిపతి యని యభివర్ణించి యుండ లేదు" అని వెనుకవ్రాసినవీరభద్రరావుగారు శాసనానుదాహృత మగునీవిషయము నెటులు విశ్వసించియుందురు? ఒకవేళ, పలాండుభక్షణము పురాణశ్రోతకే నిషిద్ధముగాని వక్తకుఁగా దనుధూర్తపౌరాణికవాక్యము నేమైన ననుసరించి యిట్లు వ్రాసిరో వారికే తెలియవలయును. ఇఁక నంతకు మున్ను వీరి కేమియు విభవము లేక యుండుటయే యీయాలయములు ప్రతాపరుద్రప్రసాదవైభవముచేతనే కట్టింపఁబడిన దనుటకుఁ బ్రమాణ మగుచున్న దని యెంచి యుందు రేమో. అంతకు మున్ను వీరికి విభవము లేక యుండుట యప్రామాణికం బగుటయే కాక స్వవచనవ్యా

హతంబు నగుచున్నది. వెనుక 179 వ పేజీలో నామిరెడ్డియొక్క రెండవ శాసనమును వివరించునపుడు

"శ్లో. శ్రీమత్పద్మజపాదపద్మయుగళా ల్లోకత్రయాభ్యర్చితా
దుద్భూతే విపులే కులే నరవరో భీమాభిధానో భవత్
యః కాంచీనగరీకవాటహరణం కృత్వాప్రచండాహవ
క్రీడ శ్చోడనరాధిపస్య కృతవా న్మానద్రుమోన్మూలనమ్.

అనుశ్లోకమును దానియర్థమును వ్రాసి "ఈశ్లోకమును బట్టి యితని పూర్వులు రాజకీయాధికారపదవులయం దుండి యుద్ధములను జేసి ప్రసిద్ధి కెక్కినవా రనియే తలంపవలసి యున్నది." అని వీరు వ్రాసియున్నారు. నామిరెడ్డికిఁ బ్రతాపరుద్రుని యనుగ్రహమునకుఁ బూర్వము విభవమే లే దని యిచ్చట వ్రాసినచో నది వ్యాహతంబు గాక మానదు కద! పూర్వము భీమరాజునాఁ డున్నవిభవము నశించిపోయి మరల నామిరెడ్డినాఁడు గలిగిన దని యూహించుటకు నేమియు నాధారము గాన రాదు. ప్రతాపరుద్రానుగ్రహలబ్ధమైనవిభవముచేతనే నామిరెడ్డి దేవాయతననిర్మాణము గావించినట్లు శాసనమందు వ్రాయఁబడియున్నచో నీయూహకుఁ గొంత హస్తావలంబ మగును. ఇఁక "వెలయుచున్నవి" అనుక్రియయం దన్వయము చెప్పవలెను. అది ఘటిల్లదు. అనుగ్రహ మతీతము, వెలయుట వర్తమానము. ప్రతాపరుద్రుని యంతఃకరణవృత్తివిశేషరూపమగు ననుగ్రహ మాయనతోడనె పోయినది గదా! అతీతమునకు వర్తమానమునకుఁ గార్యకారణభావము దుర్ఘట మని మొదలుగా నిచ్చట నెంతయో వ్రాయవలసి యున్నది. వెలుగోటివారివంశచరిత్రము 8 వ పేజీలో "నామిరెడ్డి గట్టించిన యాలయంబు లేకశిలానగరంబునఁ బ్రతాపరుద్రుఁడు గట్టించినయాలయత్రయంబు పగిది నత్యున్నతములై లోకోత్తరశిల్పంబులతోఁ గురువిందశిలామయములై వెలయుచున్నవి" అని వ్రాయఁబడియున్నది. నక

పోలకల్పితము లెవ్వియు లేక దీని నున్నదాని నున్నట్లు వ్రాసి యున్నచో నీచిక్కులు ప్రసక్తింప కుండును.

ఇటులు చేతిరెడ్డి బేతాళనాయఁడు కాఁ డనుటకు వీరభద్రరావుపంతులుగారు వ్రాసిన హేతుగ్రంథము సుదూరనిరస్తం బైనది. ఏ తద్గ్రంథమధ్యమున సామాన్యశంక లెవ్వి యైన నిలిచి యుండిన నయ్యవి నా వ్రాసినగ్రంథపరిశీలముననే దత్ప్రత్యుత్తరంబులు కాఁ గల వని తలంచుచున్నాఁడను.

ఇఁక నీ (2) వ గుర్తు గల గ్రంథముయొక్క ముగింపువాక్య మిటు లున్నది « ఈవిషయము లన్నింటిని జూచి విమర్శించినప్పుడు చెవిరెడ్డి గాథ విశ్వాసపాత్ర మైనది గా దని నిష్పక్షపాతబుద్ధి గలవారికి బోధ పడక పోదు. " అని.

ఇయ్యది యుపక్రమవిరుద్ధంబై యొప్పి యున్నది. « చేతిరెడ్డి............బేతాళనాయఁడు కాఁ డనియు సహేతుకముగ నిరూపింపఁబోవుచున్నాను " అని వెనుక 183 పేజీలో రెండవప్రతిజ్ఞావాక్య ముపక్రమింపఁబడినది కాఁబట్టి చేతిరెడ్డి బేతాళనాయఁడు కాఁడని నిరూపించుటయే యుపక్రాంతవిషయము. దానికి « ఈవిషయము లన్నిటిని జూచి విమర్శించినపుడు చేతిరెడ్డి బేతాళనాయఁడు కాఁ డని...బోధపడకపోదు » అని వ్రాయుటయేకదా యనుగుణంబు. అట్లు గాక చెవిరెడ్డి గాథ విశ్వాసపాత్రము గా దని వ్రాయుట యుపక్రమవిరుద్ధం బనుట ఘంటాఘోషంబు కాదా?

ఇటులు 184 పేజీ మొదలు 190 పేజీవఱకు వ్రాయఁబడిన (2) గుర్తుగల గ్రంథముచే, చేతిరెడ్డి బేతాళనాయఁడు కాఁ డని సహేతుకముగ సప్రమాణముగ సయుక్తికముగ ససందర్భముగ నితరవిరోధరహితముగ నిరూపింపఁబడినట్లు గ్రంథకర్తగారు తలంచి దీనివలననే

బేతిరెడ్డి పైసంస్థానాధిపతులకు మూలపురుషుఁడు కాఁ డని యేర్పడు చున్నట్లు నిర్దేశించుచుఁ బ్రకారాంతరమున బేతిరెడ్డి మూలపురుషుఁడు గాఁ డని స్థాపించుట కవతరణిక నిట్లు వ్రాయుచున్నారు.

"ఈగాథల నన్నింటిని విడిచి పెట్టి వెలుగోటివారివంశవృక్షమునం జెప్పఁబడినపురుషులయొక్క కాలనిర్ణయాదివిషయములను బట్టి చూచినను ఏతచ్చరిత్రములోనిపురుషులను గూర్చి వ్రాయంబడిన యసందర్భవాక్యములను బట్టి చూచినను బేతిరెడ్డి వేంకటగిరి...సంస్థానాధిపతులకు మూలపురుషుఁ డను సిద్ధాంతము నిలువఁజాలదు" అని.

ఇందు "ఈగాథల నన్నింటిని విడిచిపెట్టి ... చూచినను బేతిరెడ్డి మూలపురుషుఁ డనుసిద్ధాంతము నిలువఁజాలదు" అను లేఖనముచేత నీ (2) గుర్తు గలగ్రంథములోఁ దాము వ్రాసినచెవిరెడ్డిచరిత్రములలోని విరోధములవలన బేతిరెడ్డి మూలపురుషుఁడనుసిద్ధాంతము నిలువఁజాలక పోయినట్లును వీనిని వదలిపెట్టి మఱియొకరీతిగఁ జూచిన నీసిద్ధాంతము నిలువఁజాలనట్లును నభిప్రాయ మగుచున్నది కదా! దీనిని వెనుక, చెవిరెడ్డిగాథల పరస్పరవిరోధాదులు నిలువఁజాలవనియు, నిలిచినను వీరియభీష్టప్రకారము బేతిరెడ్డి భేతాళనాయఁడు గాఁ డని మొదలగువిషయములను సాధింపఁజాలక యకించిత్కరంబులై యున్నవనియు విస్తరంబుగ నిరసించియే యున్నాను. కాన నేతదభిప్రాయ మాశామాత్రంబే కాని వేఱుగాదు. ఇదిగాక, బేతిరెడ్డియుఁ జెవిరెడ్డియు వేర్వేఱు పురుషు లనిదృఢనిశ్చయము గలవీరు స్వమతమున నేలాటి సంబంధము లేని చెవిరెడ్డియొక్కగాథలలోఁ గలవిరోధములవలన బేతిరెడ్డి మూలపురుషుఁడు కాఁ డని భావించుట, వృషతాడనన్యాయము ననుసరించుచున్న దని వ్రాయంబని లేదు. వారి కిరువురకు నభేద మను నస్మత్పక్షమున నైనను బరస్పరవిరుద్ధములుగఁ దోఁచెడుచెవిరెడ్డి చరి

త్రములు కొన్ని యొకవేళ నవిశ్వసనీయము లనుకొన్నను నేవికొంధము లేక యందఱిచే నేకరూపముగ వ్రాయంబడిన చెవిరెడ్డిమూలపురుషత యవిశ్వసనీయంబు గాఁ జాల దని వెనుక వివరింపఁబడియెను గదా! ఇట్లు చెవిరెడ్డి మూలపురుషతకు భంగము లేనప్పుడీయభేదపక్షమునఁ దదభిన్నుం డగు బేతిరెడ్డియొక్క మూలపురుషతకును భంగము లేదని సిద్ధమగుచున్నది. కావునఁ బైవానివలన బేతిరెడ్డి మూలపురుషుఁ డనుసిద్ధాంతము నిలువ దనుకొనుట తప్పు.

ఇ దంతయుఁ బరిశీలింపక పై గ్రంథమువలన స్వేష్టసిద్ధి యైనట్లు నెఱనమ్మి « ఏతచ్చరిత్రములోనిపురుషులను గూర్చి వ్రాయంబడినయసందర్భవాక్యములను బట్టి చూచినను» అని సావష్టంభముగ లిఖించుట వ్యత్యయముగ వారియందే సమన్వయము నొందుచున్న దని చెప్పవలసియున్నది. చెవిరెడ్డిగాథలవలన బేతిరెడ్డి మూలపురుషుఁడు గాఁ డని వ్రాయుటకన్న నసందర్భవాక్యము లుండఁబోవుఁ గదా!

ఒకవేళ, బేతిరెడ్డి మూలపురుషుఁడు కాఁ డనునది 183 వ పేజీలో వ్రాయఁబడిన «బేతిరెడ్డిబేతాళనాయుఁడు కాఁడు" అనుద్వితీయప్రతిజ్ఞావాక్యమున కర్థరూపమే కాని వేఱు గాదు. అట్లగునప్పుడు బేతిరెడ్డి మూలపురుషుఁడు కాఁ డన్నదానికి బేతాళనాయుఁడు కాఁ డనియే యభిప్రాయమనినచోఁ గానిండు. అందువలన నేమి యగును? బేతిరెడ్డి బేతాళనాయుఁడు కాఁ డని పర్యవసానము కాఁగల దన్నచో నప్పటికి బేతాళనాయఁ డనుచెవిరెడ్డి కిట్టిగాథ లున్నవి కాఁబట్టి బేతిరెడ్డి బేతాళనాయుఁడు కాఁ డనవలెను గదా! అయ్యది బేతిరెడ్డి సుప్రశస్తగాథలు గలవాఁ డనియుఁ జెవిరెడ్డి యప్రశస్తగాథలు గలవాఁడనియుఁ బ్రమాణమున్నచో నప్రశస్తగాథలు గలవాఁ డగుటచే నితఁడు చెవిరెడ్డియె కాని బేతిరెడ్డి కాఁ డని యేర్పడుటనుబట్టి చెప్పనగును. ఎఱ్ఱిక్క దేవిశాసనములో వ్రాయఁబడనందునఁ బైగాథలు చెవి

రెడ్డివే కాని బేతిరెడ్డివి కావని ఘంటాఘోషమన్నచో, వీరు ప్రతి విషయము శాసనములలో వ్రాసియే తీరవలె ననియు వ్రాయనిచో నది యగ్రాహ్యం బనియు నిరూపించి, వెనుక నాచే నుదాహరింపఁబడిన సుప్రసిద్ధచరిత్రములు వారివారిశాసనములలో వ్రాయమికిని శాసనములలోఁ గానంబడనట్టిచరిత్రములు తాము వ్రాసినందునకును సమాధానము చెప్పవలసి యుండును.

ఇఁక దీని నింతతో నిలిపి బేతిరెడ్డి మూలపురుషుఁ డనుసిద్ధాంతము నిలువఁజాల దన్నందునకు రావుగారే యేసాధకసామగ్రిని జూపఁగలరో దాని నిత్తి విమర్శించుచున్నాను. ఇప్పట్టున వారియుపక్రమ గ్రంథం బిటు లున్నది.—

“ బేతిరెడ్డి మూలపురుషుఁడు కాఁడు.—వెలుగోటివారివంశచరిత్రమునందుఁ బిల్లలమఱ్ఱి బేతాళనాయనికి దామానాయఁడు, ప్రసాదాదిత్యనాయఁడు, రుద్రనాయఁడు, అనుముగ్గురుకొడుకులు గల రనియు, వారిలో జ్యేష్ఠుఁ డైనదామానాయనికి 1 వెన్నమనాయఁడు, 2 సబ్బినాయఁడు, 3 పెద్దన్న, 4 బ్రహ్మనాయఁడు, 5 పేర్నీఁడు, 6 సూర్నీఁడు, 7 మల్లినీఁడు, అనుపుత్త్రులు గల రనియు నుదాహరింపఁబడియెను. శ్రీనాథకవిరాజప్రణీత మైనపల్నాటివీరచరిత్రమున బేతినాయనికి దొడ్డనాయఁడు, అతనికిఁ బెద్దన బ్రహ్మనాయఁడు పేర్నీఁడు సూర్నీఁడు మల్లినీఁడు అనునేవురు పుత్త్రులు గల రనియు, వ్రాయంబడియున్నది. రేచర్ల బేతినాయనినామమును గాంచి భ్రమించిరో, పల్నాటివీరులలో సుప్రసిద్ధుఁ డైనబ్రహ్మనాయఁడు వెలుగోటివారివంశములోనివాఁడై యుండు నన్న సంపూర్ణవిశ్వాసముచేతనో పల్నాటివీరుల కాలముం దెలిపెడుచరిత్రాంశము లెఱుంగమిచేతనో మఱియేకారణముచేతనో, పిల్లలమఱ్ఱి బేతాళనాయనివంశమును బల్నాటిబేతినాయని

వంశమును స్ఫుటముగఁ జేసి బేతిరెడ్డియె బేతాళనాయఁడని హేత్వాభానములతో సిద్ధాంతము చేసి యున్నారు» అని.

ఇందేమియుఁ విశేషము గానరాదు. ఒక్కవిశేషము మాత్రము చూపట్టుచున్నది. 178 పేజీలో « బేతిరెడ్డి నామిరెడ్డి» అని మున్నటు కొని, యీ 191 పేజీవఱకు సెట్టికదేవి భర్త యగు బేతిరెడ్డియే కదా విషయీకరింపఁబడినవాఁడు. ఇందువలన « బేతిరెడ్డి మూలపురుషుఁడు కాఁడు'' అను నీప్రతిజ్ఞావాక్యమునఁగూడఁ బ్రస్తుతుఁడగు సెట్టికభర్తయే విషయమై యుండవలయు. ఇట్లగునపుడు బేతిరెడ్డి మూలపురుషుఁడు కాఁడనుదానికి, సెట్టికదేవికి భర్తయగు బేతిరెడ్డి వెంకటగిరి...సంస్థానాధిపతులకు మూలపురుషుఁడగు బేతాళనాయఁడు కాఁడనియె యర్థ మగును. అట్లగునపుడు వారిరువురు వేర్వేఱు పురుషులనుటకై వారితలిదండ్రులయొక్కయో, భార్యలయొక్కయో, సంతానముయొక్కయో, భేదము నగపఱచి తన్మూలమునఁ దత్సాధనంబు కర్తవ్యంబుగా నుండును. వెనుక వీరు 189 పేజీలో «నామిరెడ్డినామము చెవిరెడ్డికి నామాంతర మని చెప్పుటకు వలను గాదు. నామిరెడ్డిభార్య మైలాంబ యని చెప్పఁబడినది కాని సెట్టిక యని చెప్పఁబడి యుండ లేదు» అని వ్రాసి బేతిరెడ్డికి నామిరెడ్డికి భేదము సాధించినవారు కారా? కాఁబట్టి బేతిరెడ్డికి బేతాళనాయనికి భేదము సాధింపనెంచినప్పుడు తత్సాధనమునకై వారిసంతానాదిభేదము లగపఱచుటయే తగును. ఇట్టి స్థితిలో వీరు బేతాళనాయనియొక్కయుఁ బల్నాటిబేతినాయనియొక్కయు సంతతులకు భేదమును నిరూపించినారు. ఇయ్యది పిల్లలమఱ్ఱిబేతాళనాయనికిఁ బల్నాటిబేతినాయనికి భేదము సాధించుటకొకవేళ సమర్థంబైనను బేతిరెడ్డికి బేతాళనాయనికి భేదము సాధించుటకు సమర్థము కాదు కదా! ఏపురుషద్వయమునకు సంతానాదిభేద ముండునో ఆపురుషద్వయము భిన్న మను

కొన్న ననుకొనవచ్చును గాని యెట్టి భేదము లేనిపుత్రద్వయము భిన్న మని యెటు లనుకొనవచ్చును? వారికిని సంతానాదిభేద మున్నద న్నచో దానినే వ్రాయవలసి యుండెను. అట్లు గాక యుదాసీనుఁడగు పల్నాటిబేతినాయనిసంతానభేద ముగపఱచుట యసంబద్ధంబుగాక మానదు. అని.

« ఇందువలన « రేచర్ల బేతినాయనినామమును గాంచి భ్రమించిరో... మఱి యేకారణముననో పిల్లలమఱ్ఱి బేతాళనాయనివంశమును బల్నాటిబేతినాయనివంశమును నొక్కటిగఁ జేసి బేతిరెడ్డియే బేతాళనాయఁడని హేత్వాభాసములతో సిద్ధాంతము చేసియున్నారు" అని వ్రాయుట వ్యత్యయముగ వారియందె యన్వయించుచున్న దని చెప్పవలసియున్నది. సంబంధము లేనిబేతినాయనిసంతానమును బేతిరెడ్డిసంతాన మనుకొనుటకన్న నామభ్రాంతియు, బేతిరెడ్డికి బేతాళనాయనికి భేదము సాధింప నెంచి తత్సాధకముగ వ్రాయఁబడిన బేతాళనాయనియు బేతినాయనియు సంతానభేదమునకన్న హేత్వాభాసంబును నెద్ది యుండఁ గలదు? మీరు సహేతుకముగ నిరూపింపఁబోవు చున్నా నని యుపక్రమించి బేతిరెడ్డి బేతాళనాయఁడు కాఁ డనుటకు హేతువులు గానట్టి చెవిరెడ్డిచరిత్రములను హేతువులనుగా వ్రాయుటయు బేతిరెడ్డి బేతాళనాయఁ డనుటకు హేతువు లగువానిని హేత్వాభాసంబులనుగా వ్రాయుటయుఁ జూడఁగా నెచ్చటనో తర్కవిద్యార్థులు గ్రంథచింతనము చేయుచుండఁగాఁ జెవి సోఁకినహేతుహేత్వాభావపదములను బ్రయోగించిన ట్లున్నది గాని వాని యర్థము దెలిసి ప్రయోగించినట్లు కాన రాదు.

ఇఁక నిటు లేమైననందురేమో. బేతాళనాయనికి బేతిరెడ్డికి భేద మనియె వీరిమతము గాని పల్నాటిబేతినాయనికి బేతిరెడ్డికి భేద మని కాదు. దీనం జేసి పల్నాటిబేతినాయనిసంతానమును వ్రాయుట తప్పు

గాదు. పల్నాటిబేతినాయఁడు నైజాక్కభర్తయగు బేతిరెడ్డి యొకం డగునప్పుడు వారిలో నెవరిసంతానమును వ్రాసిన నొక్కటియే కదా! అని. ఇట్లనఁ గూడదు. ఇది మొదలు ప్రకరణాంతమువఱకును బదవ ప్రకరణమునను గ్రంథోక్తముగఁ బల్నాటిబేతినాయఁడు వేఱు బేతిరెడ్డి వేఱు అని వ్రాసియున్నారు. కాఁబట్టి వారిరువురు నభిన్నులగుటం జేసి రావుగారు పైవిధముగ వ్రాసినారనుకొనుట సరి గాదు.

ఒకవేళ, బేతిరెడ్డి మూలపురుషుఁడు కాఁ డనుటకు నిది హేతువని వారి యభిప్రాయము కాదు, మఱియేమనిన వేర్వేఱుసంతానములు గలిగి యుండుటచే వేర్వేఱు పురుషు లని యెల్లరచే నెన్నఁదగియున్న పైవారి సంతానము నొక్కటిగఁ జేసి ... (వెలుగోటివారి వంశచరిత్రకారులు) సిద్ధాంతీకరించినా రని వస్తుస్థితిప్రదర్శనమునకై యిటులు వ్రాయఁబడినది. ఇంతమాత్రమునఁ బై వికల్పముల కవకాశము దొరకదు అనినచో, నప్పటికి బేతిరెడ్డిసంతానమును గూడ నుదాహరించి « మువ్వురివంశముల నొక్కటిగఁ జేసి » యని వ్రాయవలసి యుండెను.

ఇఁక, బేతిరెడ్డి మూలపురుషుఁడు కాఁ డనుటకు వీ రేయే హేతువులను వ్రాసినారో పరిశీలించి వానివిమర్శము చేయఁదగియున్నది. ఇదిమొదలు ప్రకరణాంతమువఱకుఁ గలగ్రంథమును జూడఁగా నీవిషయము లగపడుచున్నవి.—

« వెలుగోటివారి వంశచరిత్రమున బేతినాయనికి దామానాయఁడు మున్నగు మూవురు పుత్రులు, దామానాయనికి పెద్దన్న లోనగు నేవురు పుత్రులు వ్రాయఁబడి యున్నారు. 'పల్నాటివీరచరిత్రమున బేతినాయునికి దొడ్డనాయఁడు, అతనికి పెద్దన్న మొదలగు నైదుగురు పుత్రులు వ్రాయఁబడినారు.

పల్నాటివీరచరితములో బ్రహ్మనాయనితండ్రి దొడ్డనాయఁ డని యుండుటచేతను, పిల్లలమఱ్ఱిబేతాళనాయని కుమారులలో దొడ్డనాయఁడు లేకుండుటచేతను సంబంధమునకుఁ జిక్కురాఁగా బేతాళనాయని జ్యేష్ఠపుత్రుఁ డగు దామానాయనికి దొడ్డనాయఁడని నామాంతరముగ నూహించిరి. ఎఱ్ఱక్క శాసనములో బేతిరెడ్డికుమారుఁడు మల్లానాయఁ డని యుండఁగా నదియు నామాంతరముగఁ దలంచిరి.

గ్రంథకర్తల యభీష్టప్రకారము నామత్రయ మొకపురుషునినే బోధించు నని యొప్పుకొన్నను 1208 సంవత్సరమున ఎఱ్ఱక్కశాసనము నాఁటికి మల్లానాయఁ డనుదొడ్డనాయనికి సంతానము జనింప లేదు.

ఒకవేళఁ బుట్టినా రని యూహించినను శిశువులై యుండవలయును గద ! పల్నాటియుద్ధము, 1176-1182 సంవత్సరముల నడుమ జరిగిన ట్లనేకచరిత్రాంశములను బట్టి తేలుచున్నది. ఆయుద్ధమున బేతినాయనిమనుమఁ డగు బ్రహ్మనాయఁడు ఆతనికుమారుఁ డైన బాలచంద్రనాయఁడు ఘనబాహువిక్రములై జయముగాంచినట్లున్నది. 1208 సంవత్సరమునాఁటికి దొడ్డనాయఁ డను మల్లానాయనికి సంతానమే లేక యుండఁగాఁ బ్రతాపరుద్రసమకాలికుఁడై తన తాతయైన బేతినాయనికి బ్రహ్మనాయఁ డెట్టులు సమకాలికుఁ డగును ?

పల్నాటియుద్ధమునాఁటికి దొడ్డనాయఁడు చనిపోయి యుండె నని యాచరిత్రమునఁ జెప్పఁబడినది. 1208సంవత్సరము ఎఱ్ఱక్కసానిశాసనములో వర్ణింపఁబడి బ్రతికియున్న మల్లానాయఁ డనెడు దొడ్డనాయఁడు ముప్పదిసంవత్సరములకుఁ బూర్వమే మృతినొందవలసిన దురవస్థ పట్టినది కదా !

వెలుగోటివారిపూర్వులైన అనపోతానాయఁడు మాధవనాయఁడు తమశాసనములలో వెన్నమనాయనినుండియే తమపూర్వులను

జెప్పికొనియున్నారు గాని పిల్లలమఱ్ఱి బేతిరెడ్డిని మూలపురుషునిగాఁ జెప్పికొనలేదు. సర్వజ్ఞసింగమనాయఁడు సైతము తనసింగభూపాలీయము మున 4 గవతరములో నిదాచానాయనినుండి వంశమును వర్ణించెను గాని సుప్రసిద్ధులయిన బేతిరెడ్డి కొడుక లగువారి నెవ్వరిని చేర్కొనలేదు. ఇప్పటివారికంటె వారు ప్రాచీనులు గనుక వారి కీగాథలపూర్వోత్తరసందర్భములు చక్కఁగాఁ దెలిసి యుండవలయును గదా! వారేల తమశాసనములందును గ్రంథములందును సుప్రసిద్ధవంశజుల నభివర్ణింపక మౌనధారణము గలిగి యుందురు ?" అని.

గ్రంథకర్త యివన్నియు బేతిరెడ్డి మూలపురుషుఁడు గాఁ డనుటకు హేతువు లనుకొనియుండినను వీనిలోఁ గొన్ని మాత్రము హేతువు లనుకొనియుండినను వీనికిఁ బ్రత్యేకము సమాధానము వ్రాయవలసి యున్నది.

ఇందుఁ గొన్ని పల్నాటివీరయుద్ధకాలాపేక్షములు కొన్ని తదన పేక్షములు గా నున్నవి. అందు బేతాళనాయనిసంతానము బేతినాయని సంతానము భిన్నముగ నున్న దనునదియు దామానాయునికి దొడ్డ నాయఁడు మల్లానాయఁడు అనునవి నామాంతరము లని కల్పించినారను నదియు నెల్లిక్కి శాసనమునాఁటికి మల్లానాయునికి సంతానము జనింపలే దను నదియు ననపోతానాయఁడు మాధవనాయఁడు సింగభూపతి దమ శాసనగ్రంథాదులందు వెన్నమనాయనికిఁ బూర్వుల వర్ణింపనందున వారు వీరిపూర్వులుగా రనియు నీనాలుగు యుద్ధకాలానపేక్షములు.

"ఒకవేళఁ బుట్టినారనుకొన్నను శిశువులై యుండవలయును గదా ... తాతయైన బేతినాయనికి బ్రహ్మనాయఁ డెట్లు సమకాలికుఁ డయ్యెను ?" అనునదియు, "పల్నాటియుద్ధమునాఁటికి దొడ్డనాయఁడు చనిపోయియుండె నని యాచరిత్రమున నున్నది ... దురవస్థ పట్టెను గదా !" యనునదియు యుద్ధకాలాపేక్షములు.

వీనిలో బేతాళనాయునియు బేతినాయనియు సంతానములు భిన్నములు గా నున్న వనునది బేతిరెడ్డి మూలపురుషుఁడు గాఁ డనుటకు హేతువు గాదనియు నసంబద్ధంబు గా నున్న దనియుఁ బైవిమర్శమువలననే తేటపడఁగలదు. ఇఁక వాస్తవస్థితిలో బేతాళనాయునికి బేతినాయునికి బేతిరెడ్డికి భేదము లే దని యొప్పియున్న మీమతమున వారి సంతానభేదమునకు సమాధాన మేమి? అని యనరాదు. దామానాయునికి దొడ్డనాయఁడు మల్లానాయఁడు అనునామములలో నొక్కటి గౌణనామము (గుణమును బట్టి వచ్చిననామము) అనియు నొకటి నామాంతర మనియు నూహించి తత్పరిహారము వెలుగోటివారి వంశచరిత్రమునఁ జేయఁబడిన దని రావుగారే యుపపాదించినారు కదా! ప్రమాణాంతరములచేఁ బురుషైక్యము సిద్ధించునపుడు తత్పుత్రాదులలోఁ గలనామభేదములు వారివారికి నామాంతరములుగానో బిరుదనామములుగానో కల్పించుట చరిత్రకారులకుఁ గులధర్మంబై యున్న దని వ్రాయఁ బని లేదు. చరిత్రములం దట్టియుదాహరణంబుల నెన్నింటినో చూపఁగలను. కాన నీనామమాత్రవివాదము నిలుచునది కాదు. బేతిరెడ్డి మూలపురుషుఁడు కాఁ డనుటకు హేతువును గాఁ జాలదు. దామానాయునికి సహస్రనామములు కల్పించి యుండిన నది బేతిరెడ్డియొక్క మూలపురుషతకు భంజకము గాఁజాలదు కదా! మఱి మూలపురుషతకు స్థాపకమే యగును. మూలపురుషుఁ డనఁగా నొకకుటుంబమునకు మొదటివాఁడు. బేతిరెడ్డి పుత్త్రపౌత్త్రాదుల కనేకనామము లున్నవన్నపుడు తత్పుత్త్రాదినిరూపిత మూలపురుషత యతనియందు స్థాపితమే యగును గదా!

ఒకవేళ, బేతిరెడ్డియొక్క మూలపురుషత ప్రమాణసిద్ధంబై యుండెనేని నీకల్పనంబున కంతకు నవకాశము గలుగును, అదియే లేనపుడు తన్మూలకం బగునీకల్పనం బంతయు నిరాధారం బన వచ్చును.

వీనినన్నిటిని సమగ్రముగా మొద లిది విచారించెదను. చెవిరెడ్డి యను నామాంతరము గలపిల్లలమఱ్ఱిబేతాళనాయఁడు మూలపురుషుఁ డగు నని యంగీకరింతురా? అంగీకరింపరా? రెండవపక్షమునఁ బ్రమాణము లెవ్వియో చూపుటయు నట్టిపురుషుఁడు మఱియెవఁడో యెచ్చట వ్రాయఁబడినాఁడో యగపఱచుటయు, నా రాజు మూలపురుషుఁ డని చాటుచున్న పద్మనాయకచరిత్రాదిపూర్వగ్రంథము లప్రమాణము లని స్థాపించుటయు, వీరికి ముఖ్యమై యుండును. ఇఁక ననపోతానాయఁడు మొద లగువారు వెన్నమనాయనినుండియే వంశవర్ణనము చేసినందున బేతాళనాయఁడు తత్పుత్త్రులు వీరిపూర్వులు గా రని యేర్పడును గదా! యన్నచో నది యవిచారసిద్ధాక్షేప మని తరువాత నిరసింపఁ బోవుచున్నాను. మఱి యెవ్వియు విరోధములు గాన రావయ్యెను. కాఁబట్టి బేతాళనాయఁడు మూలపురుషుఁడు కాఁ డని భావించుట నిలుచునది కాదు. ఇఁక మొదటిపక్షమున నా రాజు మూలపురుషుఁడైనపుడు పిల్లలమఱ్ఱిబేతిరెడ్డి మూలపురుషుఁడని యిచ్చలేనివారైన నొప్పితీరవలయు. రావుగారు బేతిరెడ్డి బేతాళనాయఁడు కాఁ డనుటకు హేతువులుగా నెంచిన చెవిరెడ్డిచరిత్రములలోనివిరోధములు హేత్వాభాసాభాసంబు లైనం గా వని వెనుక నా వ్రాసినవిమర్శము వలనఁ దేటపడక పోదు. అవి గాక యింక నే హేతువులను నిదివఱకు రావుగారు వ్రాసినవారు కారు. ఇది మొదలు ప్రకరణాంతమువఱకుఁ బ్రకారాంతరమున సాధింపఁగల మనుచున్నారు గాని యిది వ్యర్థప్రతిజ్ఞ యని ముందు విమర్శమువలనఁ దేటపడఁగలదు.

ఇంకొకటి.—బేతిరెడ్డియు బేతాళనాయఁడు నిరువురు పిల్లలమఱ్ఱిశబ్ద ముపపదముగాఁ గలవా రని రావుగా రొప్పుకొన్నారు. బేతిరెడ్డి గణపతినాఁ డుండినట్లు శాసనగ్రంథాదులవలన సిద్ధమగుటయుఁ జెవిరెడ్డి గణపతివలన సమ్మానింపఁబడినట్లు చరిత్రగ్రంథా

రూఢ మగుటయుఁ జూచుచున్నాము. ఇందువలన వారికి దేశ కాలైక్యము వచ్చినది. కులము గోత్రము నొక్కటనుట సుప్రసిద్ధము. బేతాళనాయఁడు బేతాళరెడ్డి బేతినాయఁడు బేతిరెడ్డి అనునవి పర్యాయపదము లని వెనుక వ్రాయంబడియెను.

బేతిరెడ్డికిఁ బూర్వులు శాసనములందును గ్రంథములందును రెడ్డిబిరుదములతో వ్యవహరింపఁబడుచుండుట బాధకం బని తలంపరాదు. ఎఱ్ఱక్కశాసనములో నామెపితృవంశమును వర్ణించునపుడు “భీమాహ్వయో నాయక ఊర్జితౌజాః, ఎఱ్ఱమనాయకో౽భూత్, కామరేనాయక ఇత్యుదార కీర్తిః” అని యామె పిత్రాదులు వర్ణింపఁబడినందున బేతిరెడ్డిసంబంధులలో నాయకబిరుదము గూడ నాకాలముననుండినది కాఁబట్టి బేతిరెడ్డి గూడఁ బై రెండుబిరుదములను వహించియుండెననియు నాయనపుత్త్రు లగు దామానాయఁడు మొద లగువారు కొందఱు కేవలనాయకబిరుదమె వహించుచుండి రనియు నీవలివారు కొందఱు నాయకబిరుదమును గొందఱు రావుబిరుదమును వహించుచున్నారనియు, శాసనగ్రంథానుభవములవలనఁ దేటపడుచున్నది కదా!

ఇట్లు దేశకాలకులగోత్రనామములవలననే కాక నెఱ్ఱక్కశాసనములో “ఖ్యాతో౽చేతః, చేతనదండ, పిల్లలమఱ్ఱి బేతిరెడ్డి” యని చెప్పియుండుటచేత నెఱ్ఱక్కభర్త బేతాళుని నెదిరించి గణపతివలన గౌరవింపఁబడినాఁ డని యేర్పడుటయుఁ బద్మనాయకచరిత్రాదులలోఁ జెవిరెడ్డి బేతాళుని నెదిరించి గణపతివలన సమ్మానింపఁబడియె నని వ్రాసియుండుటయు మొద లగువానింబట్టి చరిత్రైక్యము వచ్చుటవలనఁగూడ బేతిరెడ్డియు బేతాళనాయఁడును నొక్కరుండే కాని వేర్వేఱు పురుషులు గా రని విస్పష్టముగా నిశ్చిత మగుచున్నది. కాఁబట్టి బేతిరెడ్డియు బేతాళనాయఁడును భిన్నపురుషు లని భావింప వలను లేదు. ఇకఁ బల్నాటి

చేబ్రోలునాయకుఁడు చేతిరెడ్డి యొకండే యనువిషయం బగ్రిమవిమర్శము వలనఁ దేటపడఁ గలదు.

ఇట్లు ప్రమాణాంతరములవలనఁ బురుషైక్యము సిద్ధించునపుడు వారి కుటుంబములోఁ గల పురుషులకుఁ జరిత్రములలోఁ జూపట్టు నామభేదములు పురుషభేదప్రయోజకములు గామివలన నామాంతరములుగానో బిరుదనామములుగానో యుండు నని సమన్వయించుట చరిత్రాంశముల కంత విరోధముగాఁ జూపట్టదు.

ఇంక నొకవేళ నాపేరిటివారు భార్యాంతరములందుఁ గలిగిన పుత్త్రులయి యుండి చరిత్రకారుల కావిశేషములు దోఁపక యట్లు వ్రాసి యుండిన నుండ వచ్చును. « రాజానో బహువల్లభాః » అనున్యాయమున రాజులకు బహుభార్య లుండుట యరుదు కాదు. ఎఱ్ఱక్కశాసనమున నామెపుత్త్రుం డగు మల్లానాయని గూర్చి చెప్పునప్పుడు « యస్యాః పుత్త్రః » అని వ్రాసి యుండుట యీయూహకు హస్తావలంబము నిచ్చుచున్నది. « తస్మాత్తస్యాం సమజని, తయో రభూన్నిర్మలధర్మతేజాః'' ఇత్యాదులవలెఁ జెప్పవలసియుండఁగాఁ బురుషునిఁ జెప్పక « యస్యాః పుత్త్రః'' అని స్త్రీనిమాత్రము చెప్పుట సంప్రదాయవిరుద్ధం బగుటయే కాక « భవానీపతేః'' అనుచోటఁ గావ్యప్రకాశమునందు వ్రాయఁబడినరీతిగా ననుచితార్థమును గూడ స్ఫురిఁపఁజేయును గదా ! కాఁబట్టి చేతిరెడ్డికి బహుభార్య లుండి రనియు నందు నెఱ్ఱక్కకు మల్లానాయఁడు పుత్త్రుం డుండె ననియు నామె తన పుత్రుని మాత్రమె వర్ణించినది కాని సపత్నీపుత్రులనామములు వేయ్యకసినది కా దనియుఁ జెప్పి సమన్వయించిననే కాని పైదోషము ప్రసక్తింపక పోదు. కాఁబట్టియె యీయాఱవ ప్రకరణము 181 పేజీలో « రేచర్ల చేతిరెడ్డికి ఎఱ్ఱక్కసానియందు జనించిన మల్లారెడ్డినిగూర్చి''

అది రావుగారిచే వ్రాయఁబడినది. వెలుగోటివారివంశవృక్షమునందు మల్లానాయఁడు దామానాయఁడు వేర్వేఱుగా వ్రాయంబడినవారు. ఈవిషయము ముం దింకను విశదీకరింపఁబడును. ఇందువలనఁ బ్రథమ ద్వితీయాక్షేపములు నిలుచునవి కావనియు, బేతిరెడ్డి మూలపురుషుఁడు కాఁ డనుటను సాధించునవి కావనియుఁ దేలినది.

కాఁబట్టియే కాఁబోలు, రావుగారు వీనిని వదలి ఎఱ్ఱక్క-శాసనమునాఁటికి మల్లానాయనికి సంతానమే జనింప లేదని యాక్షేపాంతరమునకుఁ బోయిరి. అదియు నిలుచునది కాదు. శాసనమున మల్లానాయఁ డెఱ్ఱక్క-పుత్త్రుఁ డని వ్రాసినందున నామె కతం డొకండే పుత్త్రుఁ డని వీ రూహించుటకు వీ లున్నను మల్లానాయనికిఁ బుత్త్రులు లేరని యూహించుటకు వీలు లేదు, పుత్త్రప్రసక్తిలోఁ బుత్త్రాంతరవ్యావృత్తి యగునే కాని పౌత్త్రాదివ్యావృత్తి కాదు కదా! అప్పటికున్న సంతానము నంతయు వ్రాయుటకునామె ప్రతిజ్ఞ చేసియుండ లేదు. శాసనములలోఁ దనకుఁ గలకుటుంబము నంతయు వ్రాయవలయు నను నియమము కాన రాదు. ఒకవేళ వీ రట్టినవీననియమమును స్వీకరించినచో బేతిరెడ్డినామిరెడ్డిశాసనములలో నొండొరులనామములు వ్రాయఁబడలే దని వీరు వెనుక 178 పేజీలో వ్రాసి యున్నందువలన బేతిరెడ్డికి నామిరెడ్డియు నామిరెడ్డికి బేతిరెడ్డియు సహోదరులు కాక పోవలసివచ్చును. ఇష్టాపత్తి యన్నచో “వీర లిరువురు సహోదరులు” అను తత్రత్యస్వోక్తివిరోధము ప్రసక్తించును. ౩ వ తరము అనపోతానాయఁడు తనపుత్త్రులు పౌత్త్రులు ప్రౌఢులై యుండఁగా వ్రాయించినశాసనములలో వారిపేరులు వ్రాయింపలేదు, తదభావము సిద్ధింపవలెఁ గదా! తఱచుగ శాసనాదులందు భార్యాపుత్త్రాదులను వ్రాయుట లేదు, తదభావము సిద్ధింపవలెను గదా! కావున

వీయాక్షేపము నిలుచునది కాదు. బేతిరెడ్డి మూలపురుషుఁడు కాఁదనుటకు హేతువును గాఁజాలదు.

ఇఁక బేతిరెడ్డి తత్పుత్త్రులు ననపోత మాదానాయకుల శాసనములందును సింగభూపాలీయమునందును వ్రాయఁబడమిచే వారలు వేంకటగిరి...సంస్థానాధిపతులకు మూలపురుషులు గారనునాక్షేపము నిలిచి యున్నది. ఇయ్యది ప్రకరణాంతమున రావుగారిచే సకలాక్షేపశిరోమణిగా వ్రాయఁబడినది కాన దీనిసమాధాన మచ్చటనె వ్రాయవలసి యున్నను గాలానపేక్షములలో నిది యొకటియై ప్రత్యాసన్నమైనది కాఁబట్టి యిపుడే యేతద్విమర్శము చేయఁబడుచున్నది. ఈయాక్షేప మవిచారసిద్ధములలో మొదటిదిగా నున్నది. పైవానిశాసనములందును గ్రంథములందును వ్రాయఁబడనందున బేతిరెడ్డియుఁ దత్పుత్త్రులును వేంకటగిరి...సంస్థానాధిపతులకుఁ బూర్వులు గారని వాదించెడువీరభద్రరావుగారి నొక్కటి విచారింపవలసి యున్నది. 6 వతరము వాఁడైనయనపోతానాయఁడు మాదానాయఁడు స్థాపించిన శిలాశాసనములలో వర్ణింపఁబడి సుప్రసిద్ధుం డగు వెన్నమనాయని నేడవతరముసింగభూపతి వర్ణింపక వదలి దాచానాయనినుండి వంశాభివర్ణనముచేయుటకుఁ గారణం బేమి? ఒకవేళ వెన్నమనాయఁ డేమైన వీరపూర్వుఁడు కాకపోయి యుండవచ్చునా? అని. దీనిసమాధానక్రమమును వారు దెలిసికొనినచో, నాఁటివతరమువారు బేతిరెడ్డిని తత్పుత్త్రులను నేల వ్రాయరైరో అంతమాత్రమున వారు పైసంస్థానాధిపతులకుఁ బూర్వులుగా రని నుడువుట యెంతశ్లాఘ్యం బగునో వారిమనస్సునకే రాఁగలదు. వాస్తవస్థితిలో శాసనములందుఁ గాని గ్రంథములందుఁ గాని పూర్వుల నందఱను వర్ణింపవలె ననియుఁ గొందఱను వర్ణింపవలె ననియుఁ బలానాతరమునుండి వర్ణింపవలె ననియు నియమములు లేవు కాఁబట్టి వారివారికిఁ దోఁచినపురుషునినుండి వర్ణించుట గలదు, తఱుచుగఁ బెక్కు

పితామహప్రపితామహత్రయమును చేర్కొనుట శాసనములందును గ్రంథములందును దానపత్రములందును జూచుచున్నారము. ఇట్లుండఁ బట్టియే 6 తరమువారు తమప్రపితామహుఁ డగు వెన్నమనాయని నుండియు నేడవతరమువారు తమప్రపితామహుం డగుదాచానాయని నుండియు వర్ణించినా రని ఘంటాపథముగాఁ దెలియఁ దగినవిషయము వీరభద్రరావుగా రెఱింగియున్నచో నిట్టి ప్రొద్దుపోనికుశంకలు చేయక మానధారణము కలిగి యుందురు. వెన్నమనాయఁడు దాచానిసంభవుఁడు గావునఁ దత్పిత్రాదు లుండి తీరవలయు ననియు, నితరులు తత్పిత్రాదు లని చెప్పుటను వ్రాయఁబడనందునఁ బద్మనాయకచరిత్రాదులందుఁ దత్పిత్రాదు లని వ్రాయఁబడిన దామానాయకప్రభృతులు వెన్నమనాయనిపిత్రాదులు గా రని వట్టిమాటలతో నిరాకరించుట నిలువఁజాల దనియు వ్రాయం బని లేదు. ఇట్లు కాలానపేక్షము లగు హేతువులు నాలుగును ముగిసినవి.

ఇఁకఁ గాలాపేక్షములు విమర్శింపఁ దగియున్నవి. అయ్యవి పల్నాటియుద్ధకాలము నిర్ణయించినచో దండాపూపికాన్యాయమున దత్తోత్తరంబులు గాక మానవు. కాఁబట్టి యిపుడు పల్నాటివీరుల యుద్ధకాలనిర్ణయము ప్రాప్తావసరంబు. అయ్యది వీరభద్రరావుగారిచే నిటులు వ్రాయఁబడినది.—

« ఈయుద్ధము క్రీ. శ. 1176-1182 సంవత్సరముల నడుమ జరిగె నని యనేకచరిత్రాంశములను బట్టి నిర్ధారింపఁబడుచున్నది. పల్నాటివీరచరిత్రమునఁ బ్రతాపరుద్రుఁడు నలగామరాజునకు యుద్ధకాలమున వేయిగుఱ్ఱముల నంపె ననియు, ధరణికోటరా జైనభీమరాజునకు వర్తమాన మంపె ననియు, అతనికొడుకు రెండవ కేతరాజు రాయబారము వహించె ననియు, నలగామరాజునకు సాగిపోత

రాజు సాహాయ్యము చేసె ననియుఁ గల్యాణపురబిజ్జలునికొడుకు వీరసోమేశ్వరుని కూఁతును మలిదేవరాజున కిచ్చి పెండ్లి చేయఁబడె ననియుఁ జెప్పఁబడి యున్నది. హొయిసలరాజైన రెండవవీరభల్లాళుని నామమును వెలనాటిచోడగొంకరాజునామమును నుదాహరింపఁబడినవి. వీ రందఱును గొంచె మించుమించుగా సమకాలికులై యున్నారు. వీరిలోఁ గోటకేతరాజు 1182 వ సంవత్సరమునఁ బరిపాలనము వహించినాఁడు. కావునఁ బల్నాటివీరుల యుద్ధకాలమున నితనితండ్రిభీమరాజు ధరణికోటలోఁ బరిపాలనము సేయుచుండెను. కేతరాజు బ్రహ్మనాయనికడకు రాయబారము గొనిపోయెను. బిజ్జలుని కొడుకు వీరసోమేశ్వరుఁడు మృతినొందినతరువాతనె పల్నాటియుద్ధము జరగె నని చెప్పఁబడినందునను, వీరసోమేశ్వరుఁడు 1176 వ సంవత్సరమువఱకుఁ బరిపాలనము చేసినందునను, పల్నాటియుద్ధము 1176-1182 సంవత్సరముల నడుమ జరిగె ననుట కేసందేహము లేదు. ఇంతయేల? మొదటిప్రతాపరుద్రుఁడు నలగామరాజునకు సైన్య మంపె నని చెప్పఁబడియుండుటచేత 1196 వఱకుఁ బరిపాలనము చేసినప్రతాపరుద్రునితో బ్రహ్మనాయుఁడు సమకాలికుఁ డనుట విస్పష్టము గదా! " అని.

దీనివిమర్శమునకు ముం దీవిచారము కర్తవ్యంబుగా నున్నది. పల్నాటివీరచరితమున నొండె, గ్రంథాంతరమున నొండె, నీయుద్ధకాలము వ్రాయఁబడనందునను, పల్నాటియుద్ధములో నాయకప్రతినాయకు లగునలగామరాజు మలిదేవరాజు మొదలగురాజులయొక్కగాని వారిమంత్రు లగు బ్రహ్మనాయఁడు నాయకురాలు మొదలగువారలయొక్కగాని కాలమును బోధించెడుశాసనాదిప్రమాణములు లేనందునను, నిదివఱకు వారు వారు తమకుఁ దోఁచినట్లు భిన్నభిన్నప్రకారములుగ నీపల్నాటివీరయుద్ధకాలనిర్ణయముచేసి యున్నారు. చూడుఁడు. విల్సన్‌దొరగారు 1080 మొదలు 1087 లోపల నీయుద్ధము జరిగిన దని

యు, వీలరు మొద లగువారు నాకాలముననే యాయుద్ధముజఁగెన దనియు సూయల్ దొరగారు లోకమునఁ గలవాడుకలోని

క. గజనభగుణచంద్రాదుల
భజనుం డాషాఢశుద్ధపక్షము నందుఁ
విజయుసమబాహు బలుఁ డ
క్కజముగఁ బల్నాటివీరగజ మనఁ బడియెఁ.

అను పద్యమును బట్టి శా. శ. 1308 సంవత్సరమున నీయుద్ధము జరిగినదనియు నానాప్రకారములుగ నీయుద్ధకాలమును గూర్చి వారివారి యూహాలు ప్రకటించియున్నారు. ఇట్లుండఁగా నిపుడు వీరభద్రరావుగారు "ప్రథమప్రతాపరుద్రుఁడు నలగామరాజునకు వేయిగుఱ్ఱముల నంపెను, రెండవ కేతరాజు బ్రహ్మనాయనికి రాయబారము గొని పోయెను, రెండవ వీరభల్లాణుని నామమును......నుదాహరింపఁబడినది" అని వ్రాయుచున్నారు. వీరు వ్రాసినట్లు పల్నాటివీరచరిత్రమునఁ బైనామములు పేర్కొనంబడియుండినచో నతిసులభముగ యుద్ధకాలనిర్ణయ మగుచుండఁగాఁ బూర్వు లట్లు నానామార్గములు పట్టుట కేమి కారణ ముండును? ఒకవేళ వారు గ్రంథములో వచ్చెడు వారినామములను బరిశీలింపక యట్లు వ్రాసియుందురా? లేదా, గ్రంథములో నిట్టినామములు లేకయె యుండినను మనవీరభద్రరావుగారు "మొదటి రెండవ" అని నిర్ధారణముచేసి వ్రాసి యుందురా? యని.

దీనికై యాగ్రంథమునఁ బై వారిపేరు లెట్లు వ్రాయఁబడినవో చూచి నిర్ణయించుకొనుట యావశ్యకమై యున్నది. పల్నాటివీరచరిత్రముయొక్క బాలచంద్రయుద్ధప్రకరణమున.—

"ఒకవేయి గుఱ్ఱాల నొనరఁ బ్రతాప
రుద్రుఁడు పంపించె రూఢనంగతిని.

కాండయన్నమరాజు కోటకేతుండు.
వీరభల్లాణుండు విక్రమాఢ్యునకు."

అని కేవలప్రతాపరుద్ర కోటకేత వీరభల్లాణశబ్దములే కానవచ్చుచున్నవి కాని "ప్రథమప్రతాపరుద్రుండు రెండవకేతరాజు రెండవవీరభల్లాణుఁడు" అని రావుగారు వ్రాసినయట్లు కానరావు. ఇవిగాక మఱియొకస్థలమునఁ బై వారినామములు రావుగారు వ్రాసినట్లున్న వేమో యని యెచ్చటఁజూచినం గాన రావయ్యెను. ఇవి గాక, పల్నాటివీర చరిత్రమును జక్కఁగాఁ బరిశీలించి యుద్ధకాలమునుగుఱించియు నితర విషయములను గుఱించియు 60 పేజీ లుపోద్ఘాతము వ్రాసిన అక్కిరాజు ఉమాకాంతముగారు పైగ్రంథముయొక్క 34 పేజీలో "ఒకవేయియశ్వాలు" అను దానిక్రింది ఫుట్నోటులో "ఇతఁడు ప్రతాపరుద్రీయకృతిపతియై క్రీ. శ. 1295 మొదలుకొని 1323 వఱకు రాజ్యము చేసి రుద్రదేవికి దౌహిత్రుఁడై ప్రఖ్యాతి వడసినప్రతాపరుద్రుఁడు కాక, కాకతిప్రోలయుని తరువాత రాజ్యము చేసి మొదటిప్రతాపరుద్రుఁ డని చరిత్రములందుఁ బేర్కొనంబడిన రుద్రదేవుండై యుండవలయును" అనియు, ఉపోద్ఘాతము 40 పేజీలో "నలగాముఁడు లేఖలు వ్రాసినవారిలో వీరభల్లాణుండుకూడ నున్నాఁడు. వీరభల్లాణు లిద్దఱు గలరు. లింగాయతమతము స్థాపింపఁబడినతరువాత నున్నది రెండవవీరభల్లాణుఁడు కనుకఁ బల్నాటియుద్ధకాలమున నున్న దితఁడై కావలెను" అనియు 37 వ పేజీలో "వీరిలోఁ గోటకేతుఁడు సుప్రసిద్ధుఁడైనధరణికోటరాజు ......తలంపుతోఁ గోటకేతుఁడు సంధి కుదుర్చుటకై రాయబారిగఁ బోయి యుండ వచ్చు నని యూహించినచో నసందర్భ మేమి కానరాదు" అనియు నూహగా వ్రాసియున్నారు. 'దీనివలనఁ బ్రమాణాంతరసహాకారమున నితఁడు ప్రథమప్రతాపరుద్రుఁడు, రెండవకేతరాజు, రెండవవీరభల్లాణుఁడు అని యేర్పడు నని వారియాశయము కావ

వచ్చుచున్నది. వారియుపోద్ఘాతగ్రంథము పరిశీలింపఁగాఁ బ్రమాణాంతరసహకారమునఁగే ఆయానామముల కర్థనిర్ణయము చేసినట్లు వ్యక్తము కాఁగలదు. అట్లుగాక ప్రత్యక్షముగఁ బ్రథమప్రతాపరుద్రాదినామము లేయుండినచో యుద్ధకాలనిర్ణయమునకై ఖా రంతగాఁ బ్రయాసపడ కనుట తెల్లము గాక పోదు.

ఇట్లుండుటనుబట్టి వీరభద్రరావుగారి లేఖనమునకు నాధారము పరిశీలింప వలసి యున్నది. ఒకవేళఁ బ్రమాణాంతరములచే నిర్ణీతం బగుసిద్ధాంతమును వా రట్లుపన్యసించినా రనుకొన్న ననుకొనవచ్చును గాని యాప్రమాణంబు లెవ్వియో మనము దెలిసికొనుట యత్యంతావశ్యకమై యున్నది.

ప్రతిశబ్దమున కర్థము నిర్ణయించునపు డాశబ్దముయొక్క శక్తిజ్ఞాన మావశ్యకముగా నుండును. అయ్యది

"శక్తిగ్రహం వ్యాకరణోపమానకోశాప్తవాక్యా ద్వ్యవహారతశ్చ
వాక్యస్య శేషా ద్వివృ తేర్వదంతి సాన్నిధ్యత స్సిద్ధపదస్య వృద్ధాః"

అనుటచే వ్యాకరణాద్యధీనముగానున్నది. ప్రతాపరుద్ర కోటకేత వీరభల్లాణశబ్దములకు వీరు వ్రాసినయర్థమునందు శక్తి గల దని వ్యాకరణకోశాదులం దెచ్చటను వ్రాసి యుండ లేదు. ఆధునికసంకేతశబ్దములు గాఁబట్టి వ్రాసియుండ లేదనుకొన్నను నివి నియతముగఁ బైవారినే బోధింపక యింకఁ గొందఱనుగూడ బోధించుచున్నవి. 'కాకతివంశమునఁ బ్రతాపరుద్రు లిరువురు గల రనియు, కనిగిరి ప్రతాపరుద్రగజపతి మొద లగువారు కొంద ఱుండి రనియు వినుచున్నాము. ఇంకను లేరని మన మెట్లు సిద్ధాంతీకరింపవచ్చును. "గణపతి కింకను గూఁతులు లేరని మన మెట్లు సిద్ధాంతీకరింపవచ్చును" అని 307 పేజీలో రావుగారే వ్రాసియున్నారు గదా! కాఁబట్టి ప్రతాపరుద్రపద మనేకార్థకము.